

2014. március
április

Shoko Nakamura

Sáfár Orsolya–Kováts Kolos

Bemutatók: A varázsfuvola | Parázsfuvolácska

Richard Strauss az Operaházban

László Margit

Majsai-Nyilas Tünde

Keltsen feltűnést. Dudálás nélkül.

Az új Volkswagen CC.

Mert nincs második esély az első benyomásra.

Vannak gépkocsik, melyek erőlködés nélkül vonzzák magukra a figyelmet. Mint például az új Volkswagen CC. Mely ötvözi az eleganciát a sportossággal – szedán és kupé egyben. Azon meg sem lepődünk, hogy pont olyan dinamikusan közlekedik az úton, mint ahogy kinéz. Az viszont megdöbbentő, hogy a lendületes dizájn teljes értékű szedánt takar: tágas, funkcionális és számos vezetőt segítő, úgynevezett asszisztens rendszerrel felszerelt. Ideje beleülni.

További információk a www.volkswagen.hu oldalon.

Das Auto.

Az új Volkswagen CC motorizáltságtól függő, kombinált átlagfogyasztása: 4,9-9,3 l/100 km, széndioxid-kibocsátása: 125-215 g/km. A képen látható gépkocsi extra felszereltséget tartalmazhat.

Evviva! Éljen az Opera!

Remélem, a magyar olvasók elnézik nekem ezt az ujjongást: tudják, egy olasz számára az opera már csak olasz műfaj marad, amelyet szeretni nem is elég. Az operáért csak lelkesedni lehet!

Jártam már Önöknél, utoljára hét esztendeje, de tavaly novemberig sosem léptem fel az Operaházban. Helyzetemnél fogva nyilván megértik, mennyire sokat – valójában minden másnál többet – jelent számomra az az érzet, amelyet egy efféle épületben tapasztalni lehet. Vannak rideg, steril helyek, és vannak titokzatos, vibrálással teli házak, termek is, ahol mindig nagyobb izgalom, de nagyobb öröm is énekelni. Ma már tudom, Budapest operaháza ilyen, s azt is, mennyi emlék, régi történet nyomát, valaha volt nagy művész hasonló érzeteit őrzi ez az épület – köztük számos honfitársamét!

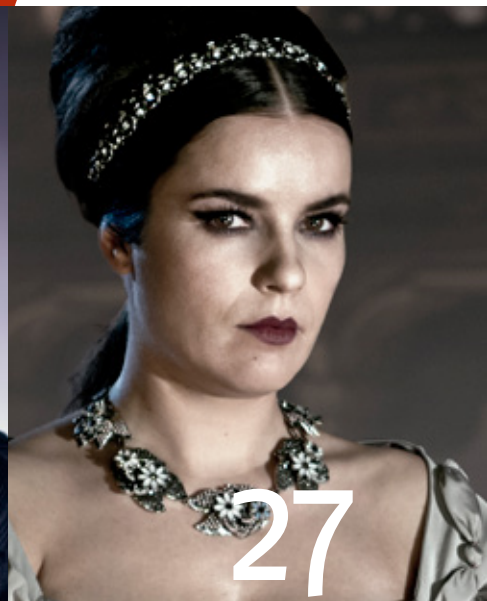
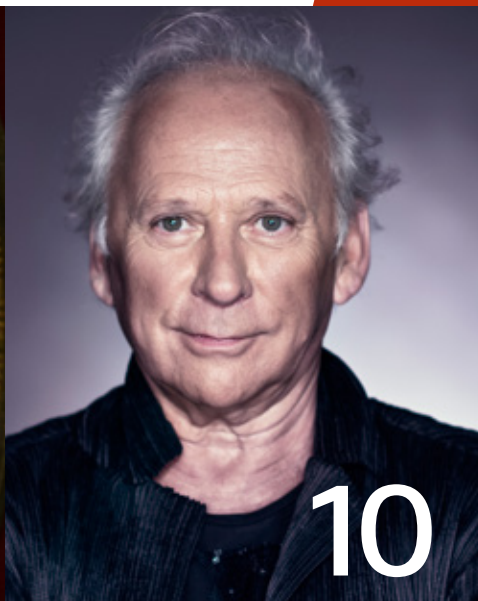
Számos operalemezt készítettem, sok áriát, egyéb részletet rendszeresen énekelek, ám operaházban vendégeskednem a mai napig különös élmény. Köszönöm Budapestnek az Aréna-koncertet, de az előtte adott szűkebb körű operaházi áriaest lehetőségét is.

Isten Önökkel, remélem, még találkozunk!

(Azt mesélték, színvonalas lapja van az Operának, teljék hát ebben a számban is sok örömük!)

Az Önök

Andrea Bocelli

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ

ERKEL
SZÍNHÁZ

MAGYAR NEMZETI
BALETT

BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG-AZ OPERA
ZENEKARA

- 3 **EVVIVA! ÉLJEN AZ OPERA!**
Andrea Bocelli
- 6 **SHOKO, AZ ÖRÖMBALERINA**
Shoko Nakamura
- 10 **EMLÉKEZÉS: NAGY IVÁN**
- 12 **KLASSZICIZÁLÓ MODERN MESTEREK**
Modern+1
- 15 **TAVASZI TÁNCZSONGÁS**
Pas de quatre14 – TáncTrend14
- 19 **JÁTÉK KORHATÁR NÉLKÜL**
A varázsfuvola
- 22 **NEM LEHET ELÉG KORÁN KEZDENI**
Parázsfuvolácska
- 25 **HUSZÁR-VÁGÁS**
Háry János-pályázat
- 27 **KÉT GENERÁCIÓ, AZONOS SZENVEDÉLY**
Sáfár Orsolya–Kováts Kolos-interjú
- 31 **GÖRDÜLŐ OPERA**
Intézményi együttműködések II.
- 36 **AMI A KÖTELEZŐ MOSOLY MÖGÖTT VAN**
- 40 **SOKSZÍNŰ TARTALOM ÚJ KÖNTÖSBEN**
Budapesti Operakórus
- 44 **RICHARD STRAUSS AZ OPERAHÁZBAN**
- 48 **TÚL A REKLÁMON**
A reklámon túli marketingaktivitásról II.
- 52 **VONÓS SZTÁROK AZ OPERA SZÍNPADÁN**
Baráti Kristóf, Várdai István, Perényi Miklós

- 53 **VENDÉGSÉGBEN**
Ion Marin, Lionel Bringuier
- 54 **NEORENESZÁNSZ ÉS IMPRESSZIONIZMUS**
Ybl Miklós 200
- 56 **TEST ÉS LÉLEK ORVOSSÁGA – NEM CSAK RECEPTRÉ**
Parsifal az orvosoknak
- 58 **PONTEVEDRÓI VARÁZSLAT AZ ERKELBEN**
A víg özvegy
- 60 **SELMECZI SZEÁNSZA**
Spiritiszták
- 62 **ÖRÖKÖS BOLDOGSÁG**
László Margit-interjú
- 64 **MINT A MESÉBEN**
Majsai-Nyilas Tünde-interjú

OPERA

A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ MAGAZINJA

FELELŐS KIADÓ:

Ókovács Szilveszter főigazgató

KORREKTOR:

Endreiné Szemők Ildikó

KIADVÁNYKONCEPCIÓ:

dr. Turkovics Monika
marketing- és kommunikációs igazgató

OLVASÓSZERKESZTŐ:

Papp Tímea

SZERKESZTŐ:

Rajkó Veronika

NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

SZERKESZTŐSÉG:

Fidelio Média Kft.

NYOMDA:

Keskeny és Társai 2001 Kft.

1066 Budapest, Nyugati tér 1., tel.: (1) 476-0320

CÍMLAPFOTÓ:

Emmer László

ARCULAT:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

HIRDETÉSFELVÉTEL:

hirdetes@opera.hu

Megjelenik 20 000 példányban.

ISSN 1789-4093

SZERZŐK: Balogh Gyula | Becze Szilvia | Filip Viktória | Gurubi Ágnes | Jászay Tamás | Karczag Márton | Krupa Zsófia | Nagy Bálint | Oláh András | Pallós Tamás | Papp Tímea
Tóth Endre | Vajda Judit | Várhegyi András | Zsoldos Dávid

FOTÓK: Maria-Helena Buckley | Csibi Szilvia | Emmer László | Éder Vera | Gács Tamás | Herman Péter | Kanyó Béla | Körtvélyesi László | Lakner Kinga | Mezey Béla | Nagy Attila
Tomas Opitz | Operaház Fotóarchívuma | Operaház Emlékgyűjteménye

Shoko

az örömbalerina

A Magyar Nemzeti Balett első magántáncosnőjének élete, ha mese lenne, így kezdődne: „Volt egyszer egy hatéves japán kislány Fukuokában, akit hároméves testvérével együtt a szülei levittek a szomszéd házban levő balettiskolába, hogy szép tartása legyen. Nem akarták, hogy profi balerina legyen belőle, mindössze azt szerették volna, hogy kecsesen, finoman mozogjon.” Egy ponton azonban a hétköznapi mese váratlan fordulatot vett.

Papp Tímea

○ A DIÓTÖRŐ | Fotó: Nagy Attila

○ EZÜST RÓZSA BÁL | Fotó: Csibi Katalin

Shoko Nakamura ugyanis élete első külföldi útján, tizenhat évesen megnyerte az egyik legrangosabb megmérettetést, a Lausanne-i Nemzetközi Balettversenyt, amivel egy ösztöndíj is járt a John Cranko Schuléba. És ekkor jött a második, ezúttal már családi, németországi külföldi út, még a stuttgarti tanévkezdés előtt. A papa, a mama és a két hűg azonban a nyaralás végén hazautazott, sokra hivatott ifjú balerinánk pedig nem csupán új emberek között, de több ezer kilométerre otthonától, egy egészen más kontinensen, egy ismeretlen kultúrában kellett, hogy feltalálja magát, hogy bizonyítson.

Bár először sokkolta, amikor azt mondták neki Stuttgartban: nem elég, amit tud. Míg Japánban a technikát a végletekig csiszolják, a balettmesterek arra jóval kisebb hangsúlyt fektetnek, hogy elmondják, melyik mozdulatnál melyik izomra figyeljenek, mi mit vesz igénybe, a testrészek mire hogyan reagálnak. Szinte az első lépésektől, sőt magától az állni tudástól kezdődtek a stuttgarti

balettórák. Mindezekkel összefüggésben azt is itt tanulta meg, hogy egy-egy mozdulat milyen kifejező erővel bír. A szakmai fejlődés mellett Shoko személyisége is átalakuláson ment keresztül, nyitottabbá, bátrabbá vált. Japánban arról, ha valami fáj, ha valami nem sikerül, ha valakinek kételyei vannak, nem szívesen beszélnek, az európai mentalitás ezzel szöges ellentétben áll. „Még most, ennyi itt töltött év után is nehéz számomra bizonyos dolgokról vagy érzelmekről beszélni” – mondja szégyenlős mosollyal az arcán.

Az iskolaévek alatt (1996–1998) is táncolt a Stuttgarti Balettben, ahol a diploma után még egy évet töltött, majd egy meghallgatás sikerét követően 2000-ben a Wiener Staatsballett tagja lett. „Renato Zanella művészeti igazgatótól rengeteg lehetőséget, egyre nagyobb szerepeket kaptam. Családiás volt a légkör, nagyszerű a közönség, szépen épült a karrierem, és bármilyen furcsán is hangzik, de egyre inkább azt éreztem, hogy

tudok táncolni” – emlékszik vissza az osztrák fővárosban töltött hat évre.

A művészi kiteljesedés érdekében váltott Berlinre, ami egy egészen más szintet képviselt: „Csodálatos primabalerinák táncoltak az ottani Staatsballettben, elég csak Polina Szemjonovát vagy Nágya Szajdakovát említenem. Egy ilyen társulatban nagy a verseny, egy pillanatig nem lehet az ember elégedett, itt napról napra, előadásról előadásra teljesíteni kell ahhoz, hogy számoljanak az emberrel a koreográfusok, a vezetők.” A balett-teremben eltöltött idő és az elhivatottság pedig meghozta gyümölcsét, a berlini közönség is megszerette, nagyszerű szerepeket táncolt. Emellett magánéletében is mérföldkő következett: találkozott Wieslaw Dudekkel, akivel nem csupán a színpadon váltak partnerré, hanem a magánéletben is társak lettek.

Budapestre már hármásban, gyermekükkel költöztek. Solymosi Tamással a bécsi években kötöttek ismeretséget, az ő pályáját követve ismerte meg

○ A VÍG ÖZVEGY | Fotó: Csibi Szilvia

○ A VÍG ÖZVEGY | Fotó: Csibi Szilvia

Shoko és Wieslaw a Magyar Nemzeti Balettet. Egy alkotóművész, így egy táncos számára is elengedhetetlen a folyamatos kihívás, a változó környezet, az állandó inspiráció, ehhez pedig a társulatváltás is szükséges, hiszen a különböző együtteseknek más-más az erőssége, a repertoárja: „Egy balett-táncosnak nyitott szemmel kell járnia, követnie, ismernie a nemzetközi balettéletet, a különböző stílusokban otthon kell lennie”. Amikor a magyar balettigazgató hívta, úgy érezte, élete ismét fordulóponthoz érkezett.

A balerina az Operaház közönségének *A diótörő* Mária hercegnőjeként decemberben mutatkozott be, és márciusban egy újabb szerepben, *A víg özvegy* címszerepében látható. „Teljesen más karakter, mint én, nem könnyű a kulcsot megtalálnom Glavári Hannához. Impulzív, nagyon végletes,

szinte kétarcú személyiség. Egy gyönyörű, gazdag nőről van szó, akinek a szívét megsebeztek, és ezt a fájdalmat hordozza magában. Ugyanakkor játszik a férfiakkal, és kívülről úgy tűnik, mindent nagyon könnyedén vesz, belül azonban szenved, mert valójában szeretne kötődni valakihez. Előadóiilag nagy feladat elé állít ez a koreográfia, komoly színészi képességekre is szükség van a hiteles alakításhoz. Bízom benne, hogy sikerül, mert hangozzék bármennyire furán, az elmélyítéshez más szerepekbe is kapaszkodhatok. A víg özvegy kapcsán például gyakran eszembe jut a *Don Quixote*, *A diótörő*, sőt *A fiatalember és a halál*, a *Carmen*, az *Anyegin* vagy *A hattyúk tava*, egy-egy ezekben megismert momentum, viszony, tulajdonság, átélt érzés visz közelebb Glavári Hannához. Egy új szerep elsajátításához természetesen segítségül hívom a nagy elődök felvételeit, de

olyan, mint X vagy Y nem akarok lenni. Én Shoko vagyok. Az önazonosság ezen a pályán elengedhetetlen.”

Amikor Shoko Budapestre érkezett, a város Bécsre emlékeztette, e hasonlóság miatt könnyen megszokta nálunk az életet. Férje úgy véli, mentalitásban a lengyelek nem állnak tőlünk távol, az Operaházban pedig hamar otthon érezte magát. Míg korábban a bizonyítási vágy volt benne erős, az, hogy megmutathassa tehetségét, sokoldalúságát, hogy a maximumot nyújtsa, ma már jóval felszabadultabban lép színpadra. „Egy nő életében, ha anya lesz, megváltoznak a prioritások. A balett továbbra is az életem, száz százalékot adok magamból, de ezen a pályán már elértem a céljaimat. Természetesen nem engedek a nivóból, innentől kezdve azonban már »csak« az örömeért táncolok.” ○

HetiVálasz

Finomra hangolva

A Heti Válasz hétről hétre **információt,**
műveltséget és érveket ad olvasóinak.

Keresse a legfrissebb számot calltoactionként az Újságírószövetség,
vagy fizessen elő kedvezményrel a kiadónál!
Aktívainkról és hűségprogramunkról a www.HetiVasas.hu honlapon olvashat.

„... olyan művészeti vezetőt szeretünk volna, aki képes kitérni nemzetközi kapukat, arra tudja nevelni a fiatal generációkat, hogy szenvedélyvel éljék meg a balettet; aki hajlandó meghozni azt az áldozatot, hogy családjával egy olyan új világban éljen, ahol a földrengések, a szmog és a pénztelenség az úr. [...] Iván energiája, tudása, hűsége, makacs és erős jelleme arra készítetett mindnyájunkat, hogy kételkedés nélkül kövessük őt, s bár panaszkodtunk néha, tudtuk, hogy igaza van – a legrosszabb pillanatokban mindig fogta a kezünket. Ahogy Iván mondta: »A Santiagói Balett volt az első művészeti gyermekem, és soha nem fogom elfeledni.« Mi sem fogunk soha elfeledni, Chile szeret Téged, és hálaival tartozik Neked azért a pozícióért, amit mára a Santiagói Balett kivívott magának a művészvilágban.»

Luz Lorca, a Santiagói Balett társigazgatója

Nagy Iván

„Iván volt az első partnerem, mikor a New York-i Amerikai Balett Színházban bemutatkoztam 1970-ben. Szerencsésnek éreztem magam, mert nem kívánhattam volna jobb partnert.

Senki olyan magasra nem emelt, senkivel oly súlytalanak nem éreztem magam, mint vele. A balett-táncosok között szükség van a kémiára, a közös nevezőre, együttérzésre és érzékenységre. S mindezt Iván megadta nekem a színpadon [...] Iván tökéletes úriember volt, akiben megvolt az oly ritka romantikus vonás...”

Natalia Makarova, prima ballerina assoluta

„... több évtized fog eltelni, míg rájövünk, mekkora hatással volt ez a művész a tánc világra. Előadóművészként táncosok nemzedékeit inspirálta arra, hogy merjenek nagyot álmodni, és művésszé váljanak [...] Művészeti vezetőként több száz művészi karrier mentora és gondozója volt. Ivánnal dolgozni annyit jelentett, mint táncosként kezdeni, s akár akartad, akár nem, művésszé értél a végén [...] Személyesen dolgozni Ivánnal kiváltságos élmény volt. Elmerültünk a művészetben, a költészetben, s eljutottunk Terpszikhoré kapujáig az egekben. Vele megadatott az a ritka pillanat, mikor hirtelen minden összeáll, megérzed a teljességet, s kristálytisztán megértesz mindent, ami körülvesz, ami már előtted is jelen volt. Varázslat volt, mint az a léggör, melyet Iván teremtett a színpadon tánc közben.”

Marcello és Daniella Angelini, a Tulsai Balett igazgatói

„Mindig nagy tisztelettel voltam Nagy Iván iránt. És abban a szerencsében volt részem, hogy nemcsak mint korszakos művészt tisztelhettem, hanem mint személyes mentoromat, aki akkor sem hagyott el, amikor már én lettem felelős másokért. Mellém állt, hogy tanácsadóként segítse a munkámat, és átadja a nemzetközi balettéletben szerzett hatalmas és értékes tapasztalatait. Elvesztése fájó a Nemzeti Balett teljes társulata számára. De úgy hiszem, minden, amit tőle kaptunk – s ezáltal ő is – velünk marad.”

Solymosi Tamás, a Magyar Nemzeti Balett igazgatója

De mit valljak, muzulmánok, ha nem vallóm saját lelkem
 Muzulmáńnak, kereszténynek, zsidónak, még pogánýnak sem,
 Keletről nem, nyugatról nem, se földtájról, se tengerről,
 Se természet homályából, s a forgó ég se szült engem,
 Se földmélyből, se tengerből, se szellőből, se tűzlángból,
 Se menny-trónról, se rög-porból, se ő́s-kútból nem ébredtem,
 Ha sem Kínát, se Hindosztánt, ha sem Bolgárt avagy Szaqszínt,
 Se Irák két királyságát, se Khorászánt nem ismertem,
 Az életből, se másikból, se fentről vagy pokolmélyből,
 Se Ádámtól, se Évától, se Édenből nem élédtem;
 Ha oly tér szült, ahol tér nincs, ha oly jel zár, amily jel nincs,
 Ha testem nincs, ha lelkem sincs: imádottam az én lelkem:
 Egyet vágyón, egyet érzőn, egyet hívón, egyet látón,
 A kettősség nem él bennem, a két lét már közös bennem,
 Az első ő, a végső ő, a külső ő, a belső ő,
 Csak ő él, más tudásom nincs, imádottam megismertem,
 Szerelmének kupájától vagyok részeg, s a két létét
 Nem is látón, e mámorral s mulatsággal betölttettem;
 Ha éltemből csak egy percet hiányoddal kicsorgatnék,
 Ez órától szünet nélkül de bánkódnék, miért lettem;
 S ha egy percig te vagy nékem magányosság megosztója,
 Letíprom mind a két létét, kezem táncban kiterjesztem.
 Ó, Tebrízí, olyan részeg vagyok már én ez életben,
 A mámorról tudok szólni, de minden mást felejtettem.

Rúmi

De mit valljak, muzulmánok...
 Weöres Sándor fordítása

„Iván kapcsán a »mérték« szó jut eszembe. Sósem volt tólakodó, annak segített, aki igényelte, sósem volt »soḱ«: annyit mońdott, amennyi szükséges. Tette mindezt elronthatatlan derűvel, bámulatos fizikai állapottal – és mértékletes szerénységgel. Nem akart a csapból ömleni, és a hatalmas múltbéli sikereit elfátylazó szemérmessége hihetetlen elegánśsá is tette. És anno időben tudta abbahagyni is, valóban a csúcson. Nemcsak mértéktartó és mértékletes mű́vész volt, hanem mérték a szó mérce értelmében is. Nagyon fog hiányozni.”

Ókovács Szilveszter, a Magyar Állami Operaház főigazgatója

Klasszicizáló modern mesterek

Az Operaház legnépszerűbb, klasszikus, cselekményes baletteket felvonultató együtteséhez a tavasz ezúttal a modernség jegyében köszönt be. A szó pedig nemcsak korszakra utal, hanem egy, a klasszikából kiinduló, azt újraértelmező, különleges nézőpontot kínál a hazai balettközönségnek. Az Erkel Színház *Modern+1* című estjein Kylián két művét, valamint Lander *Etűdökjét* mutatják be.

Krupa Zsófia

„Egyike az elmúlt harminc év legnagyobb hatású koreográfusainak” – szolt többek közt a *New York Times* méltatása a cseh származású Jiří Kyliánról, aki a John Cranko vezette Stuttgarti Balettnél töltött évek után 1976-tól kezdve a Nederlands Dans Theatre művészeti vezetője volt. Darabjainak és holland iskolájának egyik legfőbb követője és tolmácsolója Egerházi Attila, aki a Magyar Balettszínház vezetésével mellett 2009-től a České Budějovicében működő South Bohemian Ballet vezetésével még közelebb hozta egymáshoz a cseh és a magyar táncéletet.

A tavalyi évad végén bemutatott *Őt tánc* balettest folytatásaként idén ismét az Erkel Színház *Modern+1*-sorozatában kerül színpadra a világhírű cseh alkotó Mozart zongoraversenyeire, illetve a Német táncokra koreografált két opusa. A *Petite Mort*-t Kylián 1991-ben

kifejezetten a Salzburgi Ünnepi Hetek eseményére, Mozart halálának kétszázadik évfordulójára alkotott.

„Kérem, ne tekintsék ezt a nagyon is tudatos választást provokációnak vagy meggondolatlanságnak: így ismerem el, hogy olyan világban élek, olyan világnak vagyok a része, melyben semmi sem szent, melyben a brutalitás és az önkény közhelynek számít! Szándékom szerint két antik torzót kívántam általuk mutatni: fejük és végtagjaik – a szándékos rongálás bizonyítékaként – levágva, alkotójuk spirituális erejét tükröző szépségüket azonban még ez sem képes tönkretenni” – fedi fel szerzői intencióját Kylián a tizenkét (hat férfi és hat női) táncosra készített darabhoz kapcsolódóan, aminek címe franciául „kis halál”-t jelent, s egyben a szexuális együttlét csúcspontját is jelöli. A hat férfi táncost a darabban nem csupán női párjuk, hanem egy-egy kard mint

táncpartner egészíti ki, melyek időről időre engedetlenül és makacsul kelnek életre, mozgásukkal felrajzolva a mű szimbólumrendszerét.

A *Hat tánc*, melynek 2001-ben láthattuk itthoni premierjét, 2013-ban szintén a holland társulatban nevelkedett táncos, a francia Yvan Dubreuil betanításában, Venekei Mariann és Andrea P. Merlo balettmesterek segítségével érkezett az Erkel színpadára. Mozart zenéje és szelleme által inspirálódott Jiří Kylián mintha csak a 17. századi Versailles megtébolyodott királyi udvarát varázsolná a szemünk elé, benne a bürleszk tipikus alakjaival, groteszk viselkedésformáival, tele szellemes, szórakoztató, helyenként mégis sötét tónusú jelenetekkel. S bár a koreográfus figyelmeztet, vidám jellege miatt nem szabad csupán a bürleszket látni benne, a parókat és

alsónadrágot viselő férfitáncosok, a világos szoknyákba öltöztetett balettrínák (mind Kylián tervezte, „mozarti alsónemű”-nek titulált kosztüm) torz és vibráló mozgásukkal mégis inkább a humor felé tolják az értelmezést. De valóban, a darab kettősségével, a látszólag nevetetni akaró, barokkos túlzásokkal és a fekete torzók képében megjelenő baljósággal együtt mutatja fel azt, ami Kylián nagyszerűségét jellemzi. A nagy képzelőerejű, karizmatikus alkotóenergiával megáldott koreográfust, aki művében a „semmi sem egészen az, aminek látszik” módszerével lepi meg a nézőt.

A Modern+1 est második felében látható, 1948-ban született Etűdök, amit Magyarországon a Dán Királyi Balett mutatott be először 1962-ben, a legismertebb balettműnek

tekinthető. Sikerét koreográfusának, Harald Landernek köszönheti, ahogy a dán balettművészet a mai nemzetközi hírnevét is a harmincas években a Dán Királyi Balettet igazgató Lander idejében szerezte. Az Etűdök, aminek színpadra állítása a nagyobb együtteseknél a legmagasabb tudás mércéje, a cselekmény nélküli tánc és a klasszicizáló technikai bravúr legremekebb iskolapéldája, szó szerint. Mert mintha csak egy balett-termi próbát látnánk, a balett alapozóit, a balettkisiskolák és -együttesek egyetemes mozgássorai vonulnak föl a darabban. Mint a zenei crescendo, úgy épül fel fokozatosan az alaplépésektől a középgyakorlatokon át egészen a codában bemutatott tarantella- és mazurkavariációkkal a legbriliánsabb technikákig – mutat rá a darab szerkezeti ívére az Etűdök magyar balettmestere, Pongor Ildikó, aki harminc évvel korábban

egy Lander-táncosnőtől, a koreográfus második feleségétől tanulta be a darabot.

A magyar társulat főszereplőit és a kiemelkedően nehéz koreográfiát táncoló női és férfi balettkart a dán balettművészet egyik kiválósága, Johnny Eliassen tanította be egy rekordidőnek számító kéthetes próbafolyamat során. A cseh származású, osztrák zeneszerző, Carl Czerny zenéjére komponált közel egyórás mű a klasszikus balett egymásra építkező módszertanát szemlélteti, ami nemcsak a magyar együttes számára lesz jutalomjáték, de a produkció zárójelenetében a lépésről lépésre megcsodált „balettpítményre” a néző is az eufória élményével tekint majd. ○

szombaton
esti **A NAGY FÉLRELÉPÉS**
lány

PÁROSAN SZÉP AZ ÉLET?

HÍRES PÁROK, AKIK MINDEN SZOMBATON MÁSSAL JÁRNAK.
ELSŐ ADÁS: ÁPRILIS 5. (SZOMBAT) 20:00

RTL
K L U B

www.rtlklub.hu/szombatestilaz

Tavaszi tánczsongás

Idén áprilisban a Magyar Nemzeti Balett otthonában lép fel a Győri Balett, a Pécsi Balett és a Szegedi Kortárs Balett. A nagyszabású *Pas de quatre*14 este a Magyar Nemzeti Balett előadásával zárul. A *TáncTrend*14 – *Alternative* lehetőséget nyújt olyan, a nagy színpadokon alig-alig látható alternatív táncosoknak és független társulatoknak is, amelyek munkái nem szigorúan balettközpontúak. *Gurubi Ágnes*

○ TÁNC TREND14-ALTERNATIVE – SZEGEDI BALETT

Pas de quatre14

Kodály Zoltán műveit használja Velekei László koreográfus a Győri Balett bő félórás előadásához, aki Márait idézve vallja: a test csak az őszinteséget bírja. Velekei új koreográfiájában, a *Kodályban* nem csak a testek és az érzelmek játékával szeretne a nézőkhöz szólni. „A tapasztalás – véli a koreográfus –, legyen jó vagy rossz, az élmények és az érzelmek megosztása egy közösségben, mindig felemelő. Megerősít, segít, így nem tudunk egyedül maradni.”

A Pécsi Balett táncművészei mintegy harminc percig hullámzó talajra vezetik nézőiket, ahol a vég nélküli térben mozgó testek vibrálása szakadatlan dinamizmussal hálózza be a külső és belső végtelen valóságát. Zachár Lóránd táncdarabjára a fizikalitás

szellemissége meghatározó súllyal nyomja bélyegét. A koreográfus szerint a *Hullámzó talajban* a föld néhol bele-remeg, meginog, vagy éppen, mint a testek lelke, ellebeg.

A szegediek a Nemzeti Táncszínházzal közös produkcióban állítják színre a *Rítust*. Juronics Tamás koreográfiájában a természetes, nyers erő és a hittel teli élet a legfőbb alkotóelem, ami mindennek a kezdete és a vége is. Az erő, ami minden mozdulatban benne rejlik, de ha kell, eltörli a civilizáció által meggyötört kultúránkat, és új rítust kialakítva a romok után újat alkot, hogy végül azt is elpusztítsa.

A Magyar Nemzeti Balett Jiří Kylián cseh koreográfus bő negyedórás produkciójával, a *Petite Mort*tal zárja az Erkel Színház programját.

TáncTrend14 – Alternative

Hogyan hangozna Brahms *Magyar táncok* című műve, ha 2014-ben komponálta volna meg? Valószínűleg Vári Bertalan koreográfus is eljátszott ezzel a gondolattal, mikor hozzáfogott a *Magyar táncok 2014* című munkájához. Vári szerint „Brahms közismert zeneműve nem a szó szoros értelmében vett eredeti, autentikus zenei kompozíció, hanem jelentős részben zenei kölcsönanyagok feldolgozásai. Korabeli népdalok, népies műdalok, csárdásrepertoárok, de eredeti cigányzenék is hozzájárulhattak Brahms Magyar táncaihoz”. Brahms-hoz hasonlóan a Varidance is ezt az utat járja be. Autentikus, eredeti néptáncmotívumok felhasználásával, azokat újrafogalmazva, újrakeverve jött létre a virtuóz legényes, újrákés, a csárdás, a hiphop és a funky színes kavalkádjá, melynek hangulatát Menczel

Róbert díszlete és látványvilága, valamint Zelenka Nóra jelmezei erősítik.

Budai László neve hazánkban összekapcsolódott a tangóéval, így senki sem fog meglepődni, ha megnézi az *Historia del tango*, avagy *A Tangó története a Canyenguétól a Neotangóig* című húszperces tangóshow-t. Ez a táncforma látványos, mozgalmasság és izgatóság, így nem csoda, hogy a 20-as, 30-as években világszerte hatalmas sikert aratott.

Góbi Ritának, amikor eljutott hozzá az Erkel Színház felkérése, az első reakciója a következő volt: „Hatalmas energia szabadult fel hirtelen belőlem,

○ TÁNC TREND14-ALTERNATIVE – PÉCSI BALETT – HULLÁMZÓ TALAJ | Fotó: Körtvélyesi László

olyannyira, hogy leszakadt egy gyöngy a sapkámról, így lett a készülő darab címe *Gyöngyhalászkok*”. A Góbi Rita Társulat egy mindenkit érintő szimbolikus témát dolgoz fel: a való életben is lehet gyöngyöt halászni, ismeretlen kincsekkel, ismeretlen emberek kincseivel találkozni.

ez vezetett ahhoz, hogy a Magyar Nemzeti Balett fiatal tánckari művésze egy ideje már koreográfiákat is készít, legutóbbi produkcióját az Erkel Színház novemberi évadnyitóján láthattuk. A kettősségről így nyilatkozott: „Balett-táncosként megszoktam, hogy kész koreográfiát sajátítok el, erről itt pedig szó sincs. Szeretem, és a modern érdekel annyira, hogy amikor csak időm engedi, eljárók tanulni és új dolgokat megtapasztalni. A balett nagyon erős alaptudást ad e tekintetben, de a kortárs tánc ugyanígy hat vissza a klasszikusra. Ennek a két szélsőségnek a találkozásából pedig egészen újszerű és lenyűgöző dolgok tudnak megszületni koreográfiában és táncosként is.” ○

○ TÁNC TREND14-ALTERNATIVE – GYÓRI BALETT – KODÁLY | Fotó: Kanyó Béla

○ TÁNC TREND14-ALTERNATIVE – GÓBI RITA TÁRSULAT – GYÖNGYHALÁSZKOK
Fotó: Piti Marcell

Az áprilisi Tánctrend14 – Alternative Jellinek György koreográfiájával zárul. Az *Árnyalatok*, amely elnyerte a Kortárs Koreográfusok Estjének szakmai zsűrije által legjobbnak ítélt mű díját, pár perces etűdökből áll, amelyek különböző hangulatokat idéznek meg, és Liszt Ferenc zenéje kíséri. Jellinek György a kezdetektől fogva „kétlakosnak” számított: operaházi szerepei mellett kíváncsi és fogékony volt a modern táncok iránt. Többek közt

○ TÁNC TREND14-ALTERNATIVE – HISTORIA DEL TANGO PIRITY ANDREA – BUDAI LÁSZLÓ | Fotó: Lakner Kinga

KULTÚRA A KÖZÉPPONTBAN

MEGJELENT

AZ ELLE MAGAZIN KÜLÖNSZÁMA

A LEGINSPIRÁLÓBB SZÉPSÉG- ÉS DIVATÚJDONSÁGOK
A KIFUTÓKRÓL 164 OLDALON

Játék

korhatár nélkül

Hogy mi köze egymáshoz Hamletnek, Mona Lisának és *A varázsfuvolának*? A svájci filosz, Peter von Matt szerint kultúránk három nagy talányos műalkotásáról van szó. A legismertebb és legközkedveltebb Mozart-opera kifejezetten az Erkel Színházra méretezett premierjének utoljára 1980-ban tapasztalhatta a közönség. A varázsfuvola áprilisban Szinetár Miklós rendezésében tér vissza.

Jászay Tamás

○ A VARÁZSFUVOLA DÍSZLETÁLLÍTÓ PRÓBÁJÁN | Fotó: Csibi Szilvia

○ SZINETÁR MIKLÓS, HORGAS PÉTER | Fotó: Csibi Szilvia

Elég csak belelapozni az utolsó Mozart-operáról szóló, könyvtárat megtöltő szakirodalomba, hogy lássuk, mennyi egymásnak ellentmondó, egymást kizáró, nyíltan vagy burkoltan konspiratív értelmezése van e remekműnek. A világhíres egyiptológus (!), Jan Assmann A varázsfuvolához készített félezer oldalas, lebilincselő értelmezésében egy német tudóst idéz: „Helytelen volna a műveket mindazért felelőssé tenni, amit művelnek velük.” Márpedig az 1791. szeptember 30-án, alig két hónappal Mozart halála előtt az egyik bécsi külvárosi teátrumban, a Freihaustheater auf der Wiedenben bemutatott opera kezdettől fogva – finoman szólva is – ellentmondásos megítélésű volt. A művet strukturáló éles ellentéppárok zavarba hozták az értelmezőket: a magas és az alacsony, a fény és a sötét, a babona és az igazság, a profán és a szakrális, a vadon és a civilizáció, az opera seria és az opera buffa meg a többi fogalom pár exponálása elbizonytalanította a mű

mélyrétegei iránt kutakodókat. Már csak azért is, mert első ránézésre egyszerű képletnek tűnik ez az egész ügy a próbatételeknek kitett, veszélybe sodródó szerelmesekkel, a féltékeny és haragos szülőkkal, és így tovább. A 2013-ban épp száz éve megjelent, Mozart operáit bemutató könyvében Edward Joseph Dent így fogalmaz: „A varázsfuvola személyeit nem mondhatjuk sem közönséges embereknek, sem hősöknek. Nagyon nehéz szavakba foglalni azt a zenei magartást, amit Mozart érvényesít velük szemben. Azt lehetne mondani, hogy – miként a németek az irodalomban – a bonyolult gondolatokat a lehető legegyszerűbb formában fejezte ki. Az egész operában, talán a fegyverek kettősének kivételével, egyetlen darab sem okozza a hallgatónak a legcsekélyebb nehézséget sem: a dallam, a harmónia, a ritmus, a hangszerelés egyaránt rendkívüli világossággal és tagoltsággal tűnik ki – mégis, a zenét megalapozó eszme sokkal mélyebb

és megismerésünk számára sokkal nehezebben hozzáférhető, mint korábbi műveié volt.” A varázsfuvolát éppen ez az egyszerűség, ez az áttetszőség emeli ki a zeneirodalom klasszikusai közül: nincs „korosztályi” besorolása, fiatalok és filozófusok éppúgy örömet lelik benne.

„Nagy kaland lesz, az biztos” – mondja Horgas Péter díszlettervező, aki az operaházi *Macbeth* és a debreceni *A sevillai borbély* után újra együtt dolgozik Szinetár Miklóssal. Akivel azért élvezi különösen a munkát, mert bár a rendező a hagyományokra épít, értelmezésében mindig van valami meglepő és váratlan. Látványos, nagyszabású előadást terveznek, aminek a színpadképe a mai világból indul ki, és amit aztán fényekkel, vetítéssel alakítanak jelenetről jelenetre.

A csúcstechnika végig jelen lesz az előadásban, hiszen a színházakban egyre többször használt, különleges

○ A VARÁZSFUVOLA DÍSZLETÁLLÍTÓ PRÓBÁJÁN | Fotó: Csibi Szilvia

vetítéstechnikai eljárás, a 3D mapping segítségével a színpadon elhelyezett, különböző mélységben lévő felületekre vetítenek majd, így megteremtve a darab egzotikus és titokzatos miliójét. A korszerű technika egy több évszázados, mára szinte teljesen elfelejtett kultúrának, a szabadkőművesek világának jeleivel párosul. Horgas Péter elárulja, hogy rendkívüli körülményt igényel a vetítések megtervezése, hiszen fontos, hogy a látvány ne uralja el az egész előadást.

A jelmezeket megálmodó Velich Rita szerint a legnagyobb kihívást a zene idejének, a mai kornak és az operában körvonalazott fantáziavilágnak az összehangolása jelenti, vagyis az, hogy mindez egy egységes, törések nélküli stílust alkosson a színpadon. Elmondja azt is, hogy Szinetár Miklóssal közösen elemezték a szereplők személyiségét: a külsejét annak alapján kapja meg egy karakter, hogy mit hordoz magában. Így aztán míg az Éj királynője a szépség, a gonoszság és a varázslat hármasa körül mozog, addig a másik végletet képviselő Papagenóék a népies-fiatalos vonalat testesítik majd meg.

Bár az Erkel Színház látszólag nem kedvez az intimitásnak, Velich Rita elárulja: szereti a színpadon a kis titkokat. Vannak olyan jelek, melyeket csak az

énekesek észlelnek, hiszen ott dől el minden közöttük, ugyanakkor egy másik optikát is használ, hogy távolról is összeálljon a látvány. A varázsfuvola az egyik kedvenc operája, aminek számos híres és izgalmas előadását látta, de a mostani munka aktív fázisában elzárkózott ezektől, hiszen alkotó társával egy új színpadi világ létrehozásán munkálkodik.

Szinetár Miklós rendező nem először találkozik Mozart művével: 1966-ban, a Margitszigeten a fák, a növények, a szabad tér, a levegő határozta meg elképzelését. Most pedig az Erkel kétezzer-kétszáz fős nézőtere és népszínházi krédója döntött a koncepcióról: míg egy kamarateremben az opera intellektuális vonulatára koncentrálna, itt elsősorban látványosnak, mutatósnak kell lennie az előadásnak, olyannak, ami fogva tartja a nézőt. Ez a felfogás pedig, teszi hozzá, korántsem áll távol az eredeti műtől: a fantáziavilág elemei mellett napjaink lehelete és a szabadkőműves íz is jelen lesz a színpadon. Mozart lényege a sokarcúság, műve a szó legjobb értelmében eklektikus.

A rendező két meghatározó élményét emeli ki a számos, általa látott A varázsfuvola-előadás közül: az egyik Ingmar Bergman legendás filmváltozata, a másik pedig Achim Freyer salzburgi

munkája, ahol a rendező egy cirkuszi sátorban képzelte el Pamina és Tamino egymásra találásának történetét. Szinetár Miklós szerint az opera színrevívói általában két úton indulnak el: vagy a szigorúan vett mesére összpontosítanak, ezáltal a nézőre bízva a tanulságok levonását, vagy direkt módon aktualizálják a történetet. Ő azonban most más irányokat térképez fel, előadásában éppúgy jelen lesz a mesejáték és a népi komédia, mint a szabadkőműves világ.

Ami pedig ezeket a szinteket egyesíti elképzelésében, az a keserű tanulság, hogy a világ kiszámíthatatlan: néha azok törnek az életünkre, akik megmentenek minket, de sokszor azt is nehezen lehet eldönteni, hogy ki a jó és ki a rossz. Nemes és nagyszerű céljaink vannak, törekszünk és áldozatokat is vállalunk, hogy elérjük ezeket, de közben tartozni is akarunk valahová. Ha valakinek egyetlen nagy és viszonylag könnyen teljesíthető vágya van, mint például Papagenónak és a kedvesének, akkor világos a helyzet, mondja Szinetár Miklós. Ám az esetek többségében önmagunk megtalálása és besorolása korántsem egyszerű és fájdalommentes folyamat. ○

Nem lehet
elég
korán
kezdeni

Az Operaház eddig is komoly hangsúlyt fektetett a legfiatalabbak zenei-színházi nevelésére, a tavasz azonban még az eddiginél is gazdagabb kínálatot mutat: a több éve műsoron levő sikerprodukciók, a *Pomádé király új ruhája* című opera és a Makaróni karmester vezette játékos barangolás mellett *A varázsfuvolából* lett *Parázsfuvolácska* bemutatójára is sor kerül.

Papp Tímea

Az előadás rendezője, Toronykő Attila nagyon jól ismeri a célközönséget, mi sem bizonyítja ezt jobban, mint a Ránki-opera évek óta töretlen sikere, és megannyi, kifejezetten a gyerekek számára színpadra állított, a klasszikus repertoárba tartozó mű. A rendező nem osztja azokat a vélekedéseket, amelyek szerint a műfajnak nincs közönsége. Ő arra teszi a voksát, hogy vannak érdeklődő gyerekek, sőt a gyerekek jóval nyitottabbak, mint a felnőttek hinnék, csak annak a módját kell megtalálni – és ez a pedagógusok, a szülők és persze a marketingszakemberek feladata –, hogy „becsúljanak” a (dal)színházba. Természetesen az nem mindegy, hogy milyen az első találkozás, mert ez az élmény dönti el egy életre, hogy valakiből operakedvelő lesz-e vagy sem.

Nem állítunk azzal valótlanságot, ha azt mondjuk, A varázsfuvola Mozart talán legismertebb operája, sőt a teljes operairódalom legnépszerűbbjei közé is tartozik, elég csak a nyitányra, Papageno dalára, Papageno és Papagena duettjére, vagy az Éj királynőjének II. felvonásbeli áriájára gondolnunk, mint olyan dallamokra, amelyek gyakran csendülnek fel klasszikus zenei adókon, sőt botfüllel, kevéssé tiszta hanggal is dudorásszuk, füttyörésszük a zuhany alatt. Ez a fülbemászás már önmagában is jó alap, hiszen egy operánál elsőként a zene fogja meg a hallgatót.

Toronykő szerint a vonzóna tételhez elkerülhetetlen, hogy a komplex, többretegű történeteket – és ez a Mozart-Schikaneder-operára különösen igaz – a korosztálynak megfelelően meséljük el. Aztán az sem mellékes szempont, hogy a kezdő operarajongók pontosan értsék, ki kicsoda, mi a helyzet, milyen érzelmekről van szó a színpadon. Döntés kérdése, hogy az

operát eredeti nyelven adják-e elő és a produkciót meg-megszakító narrációt választják-e, vagy az élményből szintén kiköszöntő, az olvasni nem tudók számára pedig nem praktikus feliratozást, vagy – ahogyan tették ezt jelen esetben – a nyelv változását sem figyelmen kívül hagyva, magyarul hangzik el a mű. A minőségre, a megjegyezhetőségre, a fülbemászásra garanciát jelent, hogy a Parázsfuvolácska szövegét a népszerű költő, Lackfi János írta, aki remekül ért a gyerekek nyelvén, hiszen jó néhány saját gyerekverskötetet jegyzett és szerkesztett, sőt szófaragó-tábort is tart a versírás iránt érdeklődő iskolásoknak.

A primer hatást egy opera esetében természetesen a zene fejt ki, színházi műfajként azonban a teatralitást sem felejtethetjük el. Míg a Pomádé király új ruhája nagyon egyszerű eszközzel dolgozik – bár a meglepetés és a humor ott sem marad el, emlékezünk csak a jelmezek vibráló színeire, a nézőtérrel érkező szereplőkre vagy épp a biciklire –, a Parázsfuvolácskában nagyszabású látványra számíthatnak a nézők, ennek alapját pedig az adja, hogy a történet központi magja a tűz-víz próba. De adjuk is át a szót a rendezőnek: „A cirkuszi előadás ötlete tőlem származik. Számomra ez az operai szerkezet egy gálaestre emlékeztet, ahol különböző karakterű énekesek egy kis konferansszal összekötve különböző áriákat, dalokat énekelnek, és ez a szerkezeti forma, illetve a cél, tehát az opera gyermekközönséghez való eljuttatása inspirált a cirkuszi műfaj választásához. Adva van a varázsló: Sarastro, a Föld ura. A levegő királynője, az ég úrnője az Éj királynője. A két színes bohóc Papageno és Papagena, míg a két fehér bohóc Tamino és Pamina. Rajtuk kívül ebben a cirkuszban vannak még szerződött akrobaták, továbbá

egy porondmester, aki megegyezik Sarastro szolgájával, a Sprecherrel és a Priesterrel egy személyben, de ellátja a konferanszié feladatait is.”

A rendkívül plasztikus és karakteres figurákat jeles fiatal énekesek alakítják, mellettük pedig éppúgy, mint egy igazi cirkuszban, az Artistaképző Szakiskola és Szakiskola növendékei lépnek az Erkel Színház színpadára – akarom mondani Sarastro Cirkuszának a porondjára.

A Parázsfuvolácskát hétköznapokon és hétvégeken is műsorra tűzik, így lesznek homogén iskolai csoportokból álló nézők, valamint családi közönség is. A kétféle publikumról néhány évvel ezelőtt Toronykő Attila így nyilatkozott: „Egy beavatott előadásnak mindig akkor van a legnagyobb sikere, amikor családok nézik. Az előadás előtt, a szünetben és otthon meg tudják beszélni a látottakat, eközben a felnőttek a gyermeki, a gyermekek pedig a szülői, a felnőtt reakcióból tanulnak. Ettől tudnak a családi vasárnapi operák nagyon bensőségesek lenni.” Így hát mi mást is kívánhatnánk, mint szép vasárnapokat, amelyeket töltsenek a kisebbekkel varázslatosan vagy csengő-bongóan, Pomádé királlyal, Makaróni karmesterrel vagy a Sarastro Cirkuszban, utána pedig indulhat az OperaKaland! ○

**VAN, AKIT CSAK
A TYÚKOK ÉRDEKELNEK.
A TÖBBIÉKNEK ITT A NOL.HU**

NOL.HU AZ ONLINE VÁLASZTÁS

Huszár- vágás

○ HÁRY JÁNOS-VIDEOPÁLYÁZAT DÍJKIOSZTÓJA | Fotó: Csibi Szilvia

Nem kisebb kihívás elé állította a diákságot az Operaház pályázata, minthogy minden technikai tudásukat és kreativitásukat latba vetve audiovizuális eszközök segítségével dolgozzák fel Kodály Hány János-operájának egyes népdalait.

Filip Viktória

Bő két hónap állt a magyar közoktatás legnagyobb színházi programján, a 2013 májusában indult OperaKalandon már részt vett első évfolyamos gimnazistáknak és szakközépiskolások, valamint az ebben a sorozatban majd csak a jövőben részt vevő iskolások rendelkezésére, hogy vokális vagy hangszeres produkcióikban újragalmazzák többek között az „A jó lovas katonának...” és a „Tiszán innen, Dunán túl...” kezdetű népdalokat. A beérkezett versenyműveket öttagú grémium bírálta el. A zsűri elnöke, az Operaház főigazgatója szerint az értékelés fő szempontja a kiírás szellemének való megfelelés volt. „Fontos, hogy ne kiválasztott kis zsenik, hanem »átlagos« osztályok nyúljanak a Hány felkínált részleteihez, s hogy mindezt a lehető legkreatívabban tegyék – fogalmazott. – A nyertes pályázat nyilván nem nélkülözte a felnőtt (szülői vagy tanári) segítséget, de ez egyrészt nem volt tilos, másrészt pedig ugyancsak ahhoz vezet el, hogy a diákok iskolai és/vagy lakókörnyezetében

egy zenei-összművészeti projekt mentén találkozzanak. Nos, a nyertes mű egy komplett Facebook-profil kincsesbugyrokka ékes, elképesztően ötletes megvalósítása volt, ámultunk és bámultunk.”

Az első díjat és Solymosi Tamás balettigazgató a legtökéletesebb mozgásforma bemutatásáért járó különdíjat a Vajk-sziget Általános Iskola 8. osztálya kapta. Ledő Attila, az iskola pedagógusa szerint a pályázat novemberi megjelenésétől kezdve foglalkoztatta őket a feladat, „hisz iskolánk nagy hangsúlyt helyez a zenei nevelésre. Mondhatjuk, hogy a pályázat lezárásáig naponta akadt teendőnk a videoklippel kapcsolatban – mondta el. – Nagyon jó játéklehetőségnek gondoltuk a diákokkal együtt azt, hogy népdalokat bújtathatunk modern köntösbe. Az alapötlet kamasz fiúk és lányok táncpárbaja volt, és ebből kiindulva építettük fel azt a virtuális világot (Facebook), ahol lehetetlen a valódi találkozás, szemben a hagyományokból táplálkozó, igazi,

○ HÁRY JÁNOS-VIDEOPÁLYÁZAT NYERTESEI | Fotó: Csibi Szilvia

○ HÁRY JÁNOS-VIDEOPÁLYÁZAT DÍJKIOSZTÓJA | Fotó: Csibi Szilvia

felszabadult örömet adó közösségi tevékenységgel, a táncsal. A nyerményen, dicsőségen, büszkeségen túl az igazi eredményt abban látom, hogy a közös munka rengeteg apró sikerélménnyel ajándékozott meg bennünket, és tovább erősítette iskolai közösségünket.”

A Vajk-sziget Iskola nyolcadikosai háromnapos, kulturális programokkal színesített osztálykirándulást kaptak, valamint operabejárást nyertek, sőt a Duna Televízió műsorára tűzi majd a videoklipjüket. A díjakat a magyar kultúra napján, 2014. január 22-én adta át Halász Péter megbízott főzeneigazgató, a zsűri egyik tagja a Székely Bertalan teremben. „Nagyon jó hangulatú rendezvény volt, ahol megható volt látni a gyerekek örömét, hiszen itt lehettek az Operaházban, és nem utolsósorban díjakat is kaptak. Számomra a legkedvesebbek annak az osztálynak a tagjai voltak, akik hangos tetszésnyilvánítással fejezték ki örömüket, hogy eljöhettek egy opera-előadásra. Ez volt az álmuk. Nagyon kreatív videók születtek, tele ötlettel, viccel, életkedvvel. Biztos vagyok benne, hogy egy ilyen pályázat segít a diákoknak abban, hogy megismerkedjenek egy-egy zeneművel. A Mainzban és Aachenben töltött

○ HÁRY JÁNOS-VIDEOPÁLYÁZAT DÍJKIOSZTÓJA | Fotó: Csibi Szilvia

éveim alatt is azt tapasztaltam, hogy minden zenekar és operaház kötelességének tekinti, hogy gyerekeknek és diákoknak is programokat szervezzen. Remélem, hogy Budapesten is minél többet tudunk majd a fiatal generációnak játszani, hiszen ez mindannyiunkat gazdagít. Ők is többek lesznek ez által, és nekünk, zenészeknek is nagyon fontos impulzust ad” – nyilatkozta a főzeneigazgató.

A képzeletbeli dobogó második fokára a kristálytisztán éneklő Kodály Zoltán Ének-zenei Általános Iskola,

Gimnázium és Zenei Alapfokú Művészeti Iskola 6. osztálya léphetett, egyben ők kapták az egyik főigazgatói különdíjat is. Jutalmuk operabejárás és kétnapos osztálykirándulás lesz. A harmadik helyezés és a másik főzeneigazgatói különdíj birtokosai a rajzos-animációs pályaművel jelentkező csepeli Lajtha László Általános Iskola énekkarosai valamint az énekkarosai, valamint a Kiskunfélegyházi Batthyány Lajos Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola 4. osztályosai lettek, akik néptáncsal és egy csipetnyi lovasbemutatóval fűszerezett videóval pályáztak, és akik egynapos komplex kulturális programon vehetnek részt.

Akik most lemaradtak, ne búsuljanak, hiszen 2014 őszén lesz folytatás a *Szerelmi bájital* kapcsán. Ahogy Ókovács Szilveszter nyilatkozta lapunknak, „az elsődleges feladat a jelentkezések tömegessé tétele, hogy a nagyszámú pályamunkák elkészülte primer módon ösztönözze az osztályokat, iskolákat. Az nyilván bizonytalan, hogy együtt marad-e egy jazzkombo, rockcsapat vagy lánykarocska, de az élmény maradandósága biztos, és ez vezet el az érzékenység kialakulásához. És ez lenne a végső cél: a zeneszerető közönség felnövekedése.” ○

Két generáció, azonos szenvedély

○ SÁFÁR ORSOLYA, KOVÁTS KOLOS | Fotó: Emmer László

Két korszak, két életpálya, egyforma rajongás az operáért – hivatásról, sikerekről, nehézségekről Sáfár Orsolyával és Kováts Kolossal

Becze Szilvia

Sáfár Orsolya, a Magyar Állami Operaház magánénekes az érvényesülés legszebb fázisában van, Kováts Kolos Kossuth-díjas operaénekes, mesterművész, az Operaház örökös tagja pedig csodálatos, hazai és nemzetközi sikerekkel tarkított pályára tekinthet vissza, amely korántsem ért véget, csak változott...

„Örömmel jövök, ha hívnak, és valóban elégedett lehetek a felkérésekkel – igazolja gondolataimat Kováts Kolos. – Számomra természetes folyamat volt a változás. Az elődeim között volt jó néhány igazán nagynevű művész, aki nagyon szépen tudott visszavonulni, és voltak bőven olyanok is, akiknek ez nem sikerült. Azt hiszem, férfiaknál ez zökkenőmentesebb, mint a hölgyeknél, mert a primadonna mindig primadonna marad”.

Ugyanarra a színpadra lépni fiatal művészként, amelyen már rengeteg legenda varázsolta el a közönséget, izgalmas, felemelő érzés. De lehet akár nehéz is, hiszen hosszú évtizedek hagyományait, sikereit, művészetét kell folytatni. Sáfár Orsolya ugyanakkor úgy érzi, ez a rendkívül megtisztelő feladat önbizalmat ad és pozitívan hat a fiatal énekesekre: „Ha nálam tapasztaltabb művésszel állok színpadon, és hallom, hogy kifinomult technikával énekel mellettem, az szárnyakat ad az én hangképzésemnek is.”

„Ezt úgy kell értelmezni, hogy »még mindig előttem van, ami már ömögött« – szúrja közbe Kováts Kolos. Minderre Orsolya nevetve bólogat, és hozzát teszi, a színpadon nemcsak az idősebb partnertől tanulhat, hanem az is fontos, hogy egyre többet megtudjon önmagáról.”

Portré

○ SAFÁR ORSOLYA – FIGARO HÁZASSÁGA | Fotó: Éder Vera

Két énekesgeneráció életét összehasonlítani nem egyszerű feladat, mégis érdemes, hiszen a mai fiatal énekesek előtt egész más akadályok tornyosulnak, mint évtizedekkel ezelőtti kollégáik előtt.

„A legnagyobb különbség talán az, hogy amikor én kezdtem a pályát, akkoriban kezdtek nyílni az országhatárok. A korábbi generációk még zárt életet éltek, csak itt voltak lehetőségeik. Az én korosztályomnak már volt döntési lehetősége, hogy itthon vagy külföldön kíván karriert építeni. Én itthon maradtam, de nagyon sokat járhattam külföldre is, sőt szinte többet énekeltem kint, mint itthon. A lehető legtöbb siker és szerep talált meg aktív éveimben, úgyhogy leginkább ennek köszönhető, hogy ma nincs hiányérzetem” – meséli Kolos.

Ami viszont nem változott: az énekesek ritkán engedhetik meg maguknak, hogy mérlegeljenek, és adott esetben nemet mondanak egy felkérésre. Pontosabban megtehetik, de vajon együtt jár-e mindez annak a kockázatával,

hogy legközelebb nem az ő telefonszámukat tárcsázzák. . .

„Ez így van – erősíti meg Orsolya. – Épp a minap beszélgettem egy kollégámmal arról, hogy ez a pálya, úgy tűnik, csak szélsőséges formában tartható életben. Amíg ott vagy, és többnyire mindent elvállalsz, addig biztosan fut a szeker. De ha elkezdesz »kiengedni«, újra és újra nemet mondasz, akkor egyszerűen elfelejtenek.”

„Én itthon nagyjából ugyanannyi szerepet mondtam vissza, mint amennyit elénekeltem. Ugyanakkor külföldön sokkal kevésbé engedtem meg magamnak az elutasítást, mert kint már akkor is pontosan így volt, könnyen elfelejtették az embert. Itthon viszont tudták rólam, hogy biztosan, de nehezen tanulok, időre van szükségem. Ma éppen ez a probléma, hogy a fiatalok nem kapják meg időben a felkéréseket, sokszor pillanatok alatt kell felkészülniük egy szerepre.” „Igen-igen – veszi át a szót Orsolya. – És azt látom, hogy aki gyorsan tanul, az nyer.” „De csak rövid távon – hangzik el a másik bölcs vélemény. – Majd az idő eldönti.”

Egy operaénekes életében nem csak azt kell mérlegelni, vajon elérkezett-e már az ideje, hogy bizonyos szerepeket elvállaljon. A magánélet éppúgy döntéseket jelent, és sokszor választani kell: a szakma vagy a család javára döntenek-e. Orsolya, akit otthon két óvodáskorú apróság vár, pontosan tudja, hogy a két életet nem könnyű összeegyeztetni, mégsem akart sokáig várni a gyermekvállalással, hiszen – ahogy mondani szokás – megfelelő időzítés soha nincsen: „Nemcsak az időzítés, de utána az egészséges egyensúly megteremtése sem egyszerű feladat. És nem a logisztikáról beszélek, mert azt megoldottuk. Sokkal inkább velem van a »probléma«, mert azon még dolgoznom kell, hogy ne vigyem haza a gondolataimmal a munkámat, hanem ha együtt vagyok a gyerekekkel, akkor valóban száz százalékban rájuk tudjak figyelni. Mivel minden pillanatban tudnék dolgozni, javítani azon, amiben éppen benne vagyok, meg kell tanulnom, hogy ezt a szándékot néha félretegyem.”

„Nekem egy gyermek jutott, a lányom, igaz, most már itt a fiúunoka. Éppen ez volt a sikeres külföldi karrierem egyik legfájóbb ára, hogy a lányomat éppen csak megnéztem, amikor itthon voltam, de nem igazán tudtam részt venni az életében” – mondja Kolos.

Manapság a külföldi lehetőségek természetesen azt is engedhetik, hogy a család a művésszel utazzon. Évtizedekkel ezelőtt, egy másik politikai rendszerben azonban ez közel sem lehetett ilyen kézenfekvő. Kolos így emlékszik erre: „Ez okozta a legtöbb nehézséget, hiszen a gyerek gyakorlatilag tús volt itthon. Ez is az egyik oka, hogy nekem végül csak egy gyermekem lett. Ha utaztam, nem jöhetett velem, sőt az útlevélkérelemben be kellett írni, hogy kiket hagyok itthon. Jóval később, amikor enyhült a rendszer, akkor már volt erre lehetőség. Ám akkor már nagy volt a lányom, és ő menedzselte engem. Viszont pont a kicsi kora, amelyben annyi szép történik, számomra kimaradt. Úgyhogy most pótolom, az unokámmal.”

Eleget tenni a felkéréseknek, sikeres

életet élni, elvarázsolni a közönséget – a külső szemlélő számára ez egy operaénekes legfőbb vágya. De vajon mit jelent sztárnak lenni művészi szempontból?

„Ez nagyon nehéz kérdés” – gondolkodik el Orsolya. A tapasztalat viszont meghozza a választ: Kolos szerint „meg kell találni az arányokat. Nem jó, ha az ember a vízcspából is folyik, mert megunják. Ugyanakkor kell egy bizonyos szerep- és fellépésszám, hogy a közönség hozzászokjon az emberhez, és aztán hiányolja. Vagyis a »túlfuttatást« kell elkerülni, mert a közönség könnyen átfordul a másik oldalra, és fárasztó lesz számára a folyton szemelőtt nyüzsgő művész.”

„Én most úgy képzelem, hogy azokat a szerepeket, amelyeket a jelenlegi tudásom szerint a magaménak érzek és vágyom is elénekelni őket, azokat ki fogom várni. Nem szeretnék úgy járni, hogy évek múlva megbánom, hogy a karrieremet építettem, és csak későn veszem észre, hogy nem voltam eleget a családom mellett. Nemet mondani szabad, és kell is. Biztos vagyok benne, hogy nem veszítenék semmit, ha visszaadnék egy olyan

szerepet, amelyről pontosan tudnám, hogy ártana a hangomnak. És abban is hinni szeretnék, hogy a felkérő oldal is respektálna egy felelősségteljes döntést” – teszi hozzá Orsolya.

A közönség számára az opera a csillogás, a gyönyörű kosztümöket, a mesevilágot és a szórakozást jelenti. És vajon a művészek számára mi a legszebb az opera világában?

„Az, hogy minden pillanatban valami váratlan történhet. Váratlan, veszélyes és szép. Ez egy rendkívül összetett műfaj, harmóniának kell lenni fejben, hangban, fizikumban ahhoz, hogy minden alkalommal illúziót tudjunk kelteni a színpadon. Számomra ez a szép ebben, hogy veszélyes” – mondja Kolos.

„Igen, ez egy boldogító izgalom a hangadás gyönyörűségein túl – folytatja Orsolya. – Élő emberek vagyunk, és nem robotok, és olykor váratlan helyzetekkel kell megküzdenünk.” „És ami mindezt igazolja, a darab végén a taps. Amikor érezzük, hogy ismét sikerült jó pár embert boldoggá tennünk. Ez az érzés teszi vonzóvá a pályát” – zárja a beszélgetést Kolos. ○

RAFFINÉE

Velünk kerek az élmény

Gördülő Opera

Zsoltos Dávid

○ ÓKOVÁCS SZILVESZTER, CSEKE PÉTER, KÁEL CSABA | Fotó: Herman Péter

1944-ben a Magyar Királyi Államvasutak zenerajongó elnöke, Varga László azzal az ötlettel kereste meg Szőke Tibort, a Magyar Királyi Operaház épp krisztusi korban járó karmesterét, hogy a háború befejeztével a vasút ne csak a gazdasági és katonai, hanem a kulturális logisztika ütőere is legyen. „Ha majd véget ér ez a borzalom, és béke lesz, a vasútnak nemcsak embereket és árut kell szállítani, hanem segíteni kell a lelki sebek begyógyulását. Erre a legalkalmasabb a művészet, a zene. Vállalná-e egy új zenekar vezetését?” Szőke igent mondott, a kezdeményezés nyomán 1945-ben megalakult a MÁV Szimfonikus Zenekar, amely máig a világ egyetlen, vasúti cég által alapított és fenntartott zenekara – és megszületett a Gördülő Opera, amely a háború utáni Magyarország egyik legérdekesebb és igen jelentős hatású kulturális projektjévé vált.

Aligha lehet túlbecsülni a nehézségeket, amelyekkel a fiatal karmester és a lelkes vasútigazgató az első időkben szembesülni volt kénytelen. Gyárak, félig még szétbombázott üzemépületek, fűtés nélküli kultúr épületek adtak otthont azoknak a produkcióknak, ahová a vasút kifejezetten erre a célra rendelkezésre bocsájtott szerelvénye elvitte Puccini *Pillangókisasszonyát*, Donizetti *Don Pasqualeját* vagy Rossini *Sevillai borbélyját*. Szőke Tibor muzikusainak egy része a „politikailag megbízhatatlan” hangszerekből állt – menedéket és egzisztenciát nyújtva számos családnak –, mások pedig a vasúttársaság lelkes amatőr muzikusáiból váltak profivá, sokszor hónapok alatt. A közönség pedig nem ritkán zömmel olyanokból állt, akiknek ez volt életükben az első találkozásuk nemcsak az operával, hanem egyáltalán a klasszikus zenével. Az ország fizikai és

Intézményi együttműködések II.

○ KÁLDI KISS ANDRÁS, SZÜLE TAMÁS | Fotó: Nagy Attila

szellemi újjáépítésének időszakában nehéz lett volna olyan projektet elképzelni, amelyre inkább illene a kulturális misszió mára kicsit elcsépelet, eufemisztikus meghatározása, mint a Gördülő Opera előadásaira.

A zenekar nemcsak a misszióját tekintve, hanem abszolút értelemben is élvonalbelinek számított: a Gördülő Opera együttese éppúgy fellépett a Zeneakadémia Nagytermében, mint a bécsi Musikvereinsaalban, már alapítás utáni második évben, 1947-ben. Az énekes szólisták szintén a legjobbak közül kerültek ki, legyen elég csak Gyurkovics Mária nevét említeni. Az előadások száma megközelítette a hatszázat – csak az opera-előadóké! Szőke Tibor 1949-es kényszerű emigrálásáig irányította a zenekart, ezután a bécsi, később a kölni opera karmestereként dolgozott, az alapítás ötvenedik évfordulóján, 1995-ben még visszatért és az ünnepi koncerten dirigálta egykori együttesét. 2009-ben, kilencvenhét évesen érte a halál.

Szőke Tibor zenekara és a Gördülő Opera tehát az Operaházból indult és a kezdeményezés is itt született újjá: 2014-ben, pontosan hatvan év születet követően ugyancsak a lóvá tett öreg, Don Pasquale történetével indult el ismét a Gördülő Opera sorozat. A cél ugyanaz, miként az elődöké: az Opera idehaza egyedülálló előadásait eljuttatni az operát nem játszó magyar városok kulturális intézményeibe. Először 2014. január 27-én a Kecskeméti Katona József Színházba gördült be az opera, a Káel Csaba által rendezett produkció! Szendrényi Éva könnyen utaztatható díszleteivel és a divat világból érkezett Németh Anikó jelmezeivel láthatta a kecskeméti közönség. „Mindnyájunk érdeke, hogy minél több embert megnyerjünk az opera műfajának. Biztos vagyok abban, hogy Donizetti e vidám darabjával szélesíthetjük az operabarátok körét – ez a rendkívül egyszerű kezdeményezés pedig nagyszerűen segíti ezt a célt: oda is eljuttatja az előadásokat, ahol nincs operajátszás” – fogalmazott a rendező.

○ SZÜLE TAMÁS, BEÖTHY-KISS LÁSZLÓ, KÁLDI KISS ANDRÁS, SZEMERE ZITA | Fotó: Nagy Attila

„Kezdetektől vágyam volt operát játszani a nagyszínpadon, mert hiszem, hogy Kecskemét közönsége nyitott rá – és ez az Operaház első, teltházas, nagyon színvonalas előadásával be is igazolódott. A város gyermekközönségének saját művészeinkkel már második éve mutatunk be opera-kezesztmetzeteket, nagy sikerrel. Ennek nagy jelentőséget tulajdonítok, mert ha a gyerekek csak húsz százaléka lesz operarajongó, akkor Kecskeméten évente több teltházas operát játszhatunk, és a nemrégiben újranyitott Erkel Színháznak is folyamatosan lesz közönsége.”

Cseke Péter, a Kecskeméti Katona József Színház igazgatója

○ SZEREKOVÁN JÁNOS, SZEMERE ZITA | Fotó: Nagy Attila

„Állandó operatársulat hiányában sajnos a Csiky Gergely Színház nem tud műsorára tűzni opera-előadásokat, pedig a színházba járó közönség egy része nyitott lenne a műfajra – aki mégis szeretné ezt az igényét kielégíteni, annak Budapestig vagy Pécsig kell utaznia, hogy operát láthasson. Arra törekszünk, hogy az évadok bérletes produkcióin kívül lehetőséget biztosítsunk nézőink számára, hogy más társulatok előadásait is megnézhessék, minél több műfajból tudjanak válogatni. Vendégeskedett már teátrumunkban balettelőadás, többször jártak nálunk független társulatok, komoly- és könnyűzenei koncertekkel is vártuk a közönséget. Reményeink szerint a Magyar Állami Operaház Gördülő Opera előadásának kaposvári bemutatójával nemcsak azok számára okozunk örömet, akik már régóta hiányolják ezt a műfajt városunkból, hanem szélesíthetjük az operabarátok körét.”

Rátóti Zoltán, a kaposvári Csiky Gergely Színház igazgatója

Fotó: Herman Péter

Fotó: Nagy Attila
KÁLDI KISS ANDRÁS · SZÜLE TAMÁS

SZÜLE TAMÁS ÉS AZ ÉNEKKAR | Fotó: Nagy Attila

Intézményi együttműködések II.

„Az idén ötvenöt éves Soproni Ünnepi Hetek programsorozata a turisztikai szezon egyik leglátogatottabb kulturális eseménye, a Don Pasquale című előadás pedig színvonalas és méltó nyitánya ennek. A város zenei kultúrája, hagyományai, igényes és értő közönsége arra ösztönzik a teátrumot, hogy az operát is igyekezzen a repertoárjában megjeleníteni. A Magyar Állami Operaház Gördülő Opera című kezdeményezése remek lehetőség arra, hogy operát nem kínáló vagy csak ritkán játszó vidéki városok színházainak műsorába is bekerüljön ez a műfaj, a soproni teátrum ezért is működik együtt örömmel az Operaházzal, amely a műfaj magyar fellegvára. Az onnan érkező produkciók magukon viselik a hazai operajátás legmagasabb minőségi védjegyét. Mindez pedig garancia arra, hogy a fővárosi intézmény kezdeményezése mindenütt biztosítja a magas színvonalú előadást, a települések kulturális kínálatának minőségbeli erősítését és színesítését. A Petőfi Színház ebben szeretne partnerséget vállalni a Don Pasquale című előadás meghívásával.”

Pataki András, a Soproni Petőfi Színház igazgatója

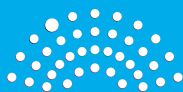
„Az opera úri műfaj. Emelkedett, csillogó, drága, finom műfaj. Nagy zenekar, terebélyes kórus, idegenben tanult, híres énekesek, nagy gázsik, fény, pompa, sok pénz, drága jegyárak. Most mégis bárki élvezhetett operát Szolnokon, a Szigligeti Színházban. A pedagógustól a nyugdíjasig. Ami összekötötte őket a nézőtérén, az nem a jómód, hanem a kíváncsiság és az igény. Megtehették, hogy a saját városukban, a saját színházukban nézzenek operát. Megtehették, mert a Szigligeti Színháznak és az Operaháznak fontos, hogy minél több emberhez jusson el a legmagasabb művészet. Donizetti Don Pasqualéjának tapsolhattak így a szolnokiak. Aki a telt házat és a sikert látta, annak semmi kétsége sem lehet afelől, hogy ezt a kezdeményezést folytatjuk.”

Balázs Péter, a szolnoki Szigligeti Színház igazgatója

SZÜLE TAMÁS | Fotó: Herman Péter

A Gördülő Opera ahhoz a közönséghez kíván eljutni, amely nyitott a műfajra, de időbeli vagy anyagi korlátok miatt nehézségekbe ütközik számára egy fővárosi operalátogatás. Az első, január 27-i kecskeméti előadást követően február 24-én a szolnoki, április 28-án a kaposvári, május 12-én a székesfehérvári, június 21-én pedig a soproni közönség találkozhat Donizetti remekművével Szüle Tamás, Horváth István, Káldi Kiss András, Szemere Zita és Beöthy-Kiss László előadásában, a karmester valamennyi előadáson Köteles Géza lesz. A Gördülő Opera szerelvénye hatvan évet követően, úgy tűnik, ismét sínen van. ○

budapesti
fesztiválzenekar

FISCHER IVÁN ÉS A
BUDAPESTI FESZTIVÁLZENEKAR
2014. MÁJUS 7., 9., 11.
MŰVÉSZETEK PALOTÁJA
DVOŘÁK: RUSZALKA

www.bfz.hu

VALÓRA VÁLT TÜNDERMESÉ

„A Ruzsalka Dvořák legszebb operája, gyönyörű, színes, lírai mese. Mivel a hableány története közhírt, el tudjuk képzelni a színpadot. A művet 2001-ben vezényeltem először Franciaországban, azóta szeretném Budapestre is elhozni” – mondja Fischer Iván, vezető karmester.

Az álom végre megvalósulhat, a cseh zeneszerző nálunk méltatlanul kevésbé ismert operája a Budapesti Fesztiválzenekar májusi programjainak része lett. A leginkább az „Újvilág”-szimfónia, a Humoreszk, és a szláv táncok komponistájaként ismert Dvořák lírai tündérmeséje a nemzetközi operaszínpadokon már a legsikeresebb és leggyakrabban játszott operák egyike. Az operabase.com oldal statisztikái szerint, a 2012–2013-as évadban a negyvenegyedik helyen állt a leggyakrabban előadott operák sorában, megelőzve például Richard Strauss Rózsalovagját, Puccini Manon Lescaut-ját, Wagner Lohengrinjét, Bellini Normáját.

Ami pedig az énekeseket illeti, a Fesztiválzenekar produkciójához Csehországból érkezik egy összeszokott énekes gárda, hiszen mindannyian a cseh és a szlovák operaszínpadok ismert alakjai. A címszerepet a Prágai Nemzeti Színház és a brnói Nemzeti Színház operaelőadásaiban gyakori vendégnek számító Pavla Vykopalová alakítja, partnere Aleš Briscein, a prágai operaház művésze lesz. Az Idegen hercegnő és a Boszorkány szerepében Jolana Fogašová, a pozsonyi Nemzeti Színház operatársulatának művészt láthatja majd a közönség.

Legyen a figyelem központjában

Személyzetünk mindenre kiterjedő figyelmével, különleges ínycsikmenével, pezsgővel és a legfrissebb újságokkal, magazinokkal tesszük minden utazását felejthetetlen élménnyé.

Ami a kötelező mosoly mögött van

A Magyar Állami Operaház, illetve az Erkel Színház nézőforgalmi területén dolgozók ritkán kerülnek reflektorfénybe, pedig nagyon fontos a munkájuk, a vendégek velük, nézőtéri felügyelőkkel, jegyszedőkkel, ruhatárosokkal találkoznak először. Közülük hat munkatárssal beszélgettünk. *Balogh Gyula*

Nincs olyan szeglete a Magyar Állami Operaháznak, amit Szilágyi Béla nézőtéri felügyelő ne ismerne úgy, mint a tenyerét. Hetedik évada tölti be ezt a pozíciót, de előtte – több mint húsz évadon keresztül – az Opera magánénekes volt. Külföldön – Japántól az USA-ig – sokfelé énekelt. Az ötlete volt a kilencvenes évek közepén az Operaház kedvelt családi kamaraopera-sorozata, a Királyi Lépcsőházi Matiné, amelyből a rendezvény fénykorában évente húsz-huszonöt előadást tartottak. 2006-ban azt fontolgatta, hogy szakmai nyugdíjba megy, de Kovács János karnagy úr, aki akkor zeneigazgató volt, felhívta és azt ajánlotta neki, legyen a Ház nézőtéri felügyelője. Azóta ő irányítja azt a harmincöt fős csapatot, amely az Operaház nézőit nap mint nap segíti. A stábjban vannak kapusok, ültetők, ruhatárosok és vészkijáratosok. A munkatársak fele diák, egyetemista, főiskolás, a másik fele főként nyugdíjas. Ma már követelmény az idegen nyelv ismerete, hiszen az Operaházban gyakran a nézők több mint hatvan, a nemrég újranyílt Erkel Színházban pedig húsz-harminc százaléka külföldi. Szilágyi Béla szerint a nézőtéri munkatársak egy része már korábban is operarajongó volt, de sokan közülük a munka során szerettek bele a műfajba. Hamar lemorzsolódik az, akiről kiderül, nem érzi otthon magát ebben a közegben. A munkatársak közül a szerencsések végignézhetik magát az előadást, hiszen ők benn „vigyázzák” a nézők nyugalmát, és intézkednek, ha valami váratlan esemény történik.

Szilágyi Béla évek óta tanít hangképzést. Magánösvények vannak, de az énekes kollégák is sokszor kikérik a véleményét. Többek között ezért is gyakran belenéz egy-egy előadásba, némelyik darabot többször is végignézi. Ezért, mint mondja, bár

átkerült a „másik oldalra”, mégis sokkal átfogóbbak az ismeretei az énekesekről, a zenekarról, a kórusról, illetve a produkciókról, mint korábban, amikor még énekelt. A nézőkkel nap mint nap közvetlen kapcsolatba kerül. Előfordult már, hogy a szünetben távozni kívánókat rábeszélte, maradjanak a második felvonásra is.

A nézőtéri személyzet esetében nagyon lényeges a megjelenés. Szilágyi Béla szerint ezen a téren is felvesszük a versenyt – talán még egy kicsit előbbre is járunk – a bécsi vagy más európai operaházakkal. Bécsben például még pár évvel ezelőtt is poroszos, kissé a vasutas uniformisra hasonlító egyenruhájuk volt a Staatsoper ültetőinek. Azóta Bécsben is lazábbra cserélték a formaruhát. Úgy látszik ez ügyben kivételesen ők tanultak tőlünk.

Berencsi-Tóth Mariann húsz éve kötődik az Operához, huszonéves volt, amikor egy barátnője javaslatára jelentkezett ültetőnek a Házba. Előtte Svájcban tanult, jól beszélt németül. Miután felvették, végigjárta a ranglétrát, volt vészkijáratos, ültető a harmadik, a második, aztán az első emeleten, majd a földszinten, később oldalbeengedőként, ruhatárosként, illetve a főbejáratnál is dolgozott. Jelenleg csoportvezető, akinek a feladatai közé tartozik, hogy az egyetemista vagy a nyugdíjas munkatársaival megismertesse a protokoll viselkedési szabályait: miként tartsák magukat, hogyan használják a kezüket, milyen módon szólítsák meg a vendéget, mi az a határ, amíg egy beszélgetésben elmehet az alkalmazott. Mariannak jó tapasztalatai vannak az egyetemistákkal, a többségük legalább két nyelven beszél, de van, aki a nyelvizsgára való felkészülésnél is jól tudja kamatoztatni a munka során adódó társalgási szituációkat.

Balterer Zsófi, aki az első emeleti páholyoknál a bal oldalon ültető, az ELTE magyar-észt szakos harmadéves hallgatója. Két évet tanult zeneiskolában, később otthon sokféle muzsikával találkozott, az ötvenes-hatvanas évek zenéjétől a jazzig. Tizenhat éves volt, mikor elkezdett járni a testvéreivel az Operába, és ahogy fogalmaz, számára a műfajjal való találkozás szerelem volt első látásra. Amikor az egyetem mellett munkát keresett, el is határozta, hogy jegyesedő akar lenni az Operában. Fel is vették. „Szeretek itt dolgozni, engem valóságos szíppantott az Operaház. Élőben a zene olyan katartikus élményeket váltott ki, amelyeket mind a mai napig át tudok élni, újra és újra.” Az angol mellett németül, spanyolul és észtül beszél, utóbbira eddig egyszer volt szüksége operaházi munkája alatt. Zsófi azt mondja, természetes, hogy kedvesnek kell lenni a vendégekhez, mert a nézőtérben dolgozókkal találkoznak először a vendégek, és például az ültetők is hozzátartoznak az intézmény arculatához. „Ha mogorva emberbe ütközne a látogató, akkor az azonnal megpecsételné a hangulatát – teszi hozzá. – Mivel a nézők teljesen

különbözőek, ezért minden este szinte teljesen más – meséli Zsófi, aki két éve szinte minden estjét az Operában tölti, de azért szórakozni is marad ideje. – Minden jó buli este tíz után kezdődik, de mivel jó a közösség, a fiatal munkatársaimmal is előfordul, hogy beülünk meginni egy italt. Az idősebbeket is tiszteljük, mindenkivel el lehet beszélgetni kortól, nemtől függetlenül” – jegyzi meg.

Andrejcsik Lujza szintén az első emeleti páholyoknál segíti a vendégeket, csak ő a jobb oldalon. Lujza, vagy ahogy a kitűzőjén olvasható, „Lujzi” hasonlóan fiatal és csinos, mint Balterer Zsófi. Énektagozatos gimnáziumban járt, érettségi után két évet Londonban élt, majd ismerősei, barátai tanácsára elvégzett egy masszőrtanfolyamot, dolgozott is már ilyen munkakörben, és most is egy kis kitérőként több hónapon át egy dél-franciaországi hajón tevékenykedik ebben a szerepben. Az Operába három éve jelentkezett. Édesapja ugyan operaénekes, a szegedi teátrum opera tagozatának a tagja, de a döntést maga hozta, mivel szereti a zenét, és úgy érezte, jó lenne közel kerülni ehhez a műfajhoz. Angolul társalgási szinten

beszél, és tervezi, hogy a spanyol és a francia nyelvvél is megismerkedik rövidesen. Utóbbit a már említett hajón is gyakorolhatja majd.

Lujza szívesen mesél az előadások előtt vagy a szünetekben az érdeklődő külföldi vendégeknek a Ház különlegességeiről, a freskókról, vagy például a Székely Bertalan-terem és a Vörös Szalon történetéről. Arra is többször akad példa, hogy megkéri valamelyik vendég, hogy az előadás végén dobjon be egy-egy virágcsokrot. „Adódhatnak nehézségek, például szúr a csokor, de azért igyekszünk megoldani a feladatot. Cserépes virág vagy kaktusz célba juttatását nem vállaljuk. Emlékszem, egyszer az egyik kollégám kezére mászott egy hernyó az egyik virágcsokorból” – jegyzi meg mosolyogva.

„Egy fiúgyerek inkább mozdonyvezető vagy focista akar lenni, mint táncos. Engem is az édesanyám vitt el a balettintézetbe tízévesen, ahová fel is vettek” – meséli Nagyszentpéteri Miklós, az Erkel Színház nemrégiben kinevezett nézőtéri felügyelője, aki előtte hosszú ideig az Operaház elismert magántáncosa volt.

A balettintézetben felfedezte, hogy sok helyes lány is van az osztálytársai között, ezért aztán később is szívesen maradt. Miután végzett, viszonylag hamar kapott szólistaszerepeket, és közel tíz év után lett magántáncos. Most viszont elérkezett a szakmai nyugdíjas évekhez, és akkor jött a lehetőség, az Erkel Színház újrainvitásának idején, a nézőtéri felügyelői állás betöltésére. „Nagyon szeretek az emberekkel foglalkozni, ezért is vonzott ez a lehetőség” – mondja. Angolul és oroszul beszél, és a tapasztalatai szerint az utóbbira egyre nagyobb szükség van, mert az Erkel Színházat az olcsóbb jegyek miatt is szívesen látogatják orosz csoportok. Az Erkelben kifejezetten magas a nézőtéri dolgozók száma, teltház esetén ötvenhatan foglalkoznak a közönségforgalom lebonyolításával. A stáb a játszóhely újrainvitásával alakult ki. Mostanra nagyjából lehet tudni, kinek melyik szerepkör való.

Balázs Tibor a találkozásunkkor épp az Erkel Színház egyik vészkijárátát felügyelte, de beosztották már nézőtéri ültetőnek is. A mostani feladatánál csak akkor találkozik nézőkkel, ha valamelyikük eltéved. De Balázs Tibor vészkijáratosként is örömmel

CSÜLÁGYI BÉLA, BERENCSI-TÓTH MARIANN, BALTERER ZSÓFIA, ANDREJCSIK LUIZA, BALÁZS TIBOR | Fotó: Emmer László

tölti a munkaidejét az Erkelben, mivel mint mondja, a zenét viszont erről a helyről nagyon jól hallja, hiszen a remek akusztika miatt a dallamok jól átszűrődnek a falakon. Évtizedeken át sebész, illetve sportorvos, tiszti főorvos volt, aztán nyugdíjas lett, és az Erkel Színház újraindítása előtt jelentkezett jegyesedőnek. Mindig nagyon közel állt hozzá a zene,

tanult hegedülni, énekelt kórusban, státsztált különböző előadásokban. Tekintélyes lemezgyűjteménye van bakelitkorongokból, de már gyűlnek a CD-k is. Azt vallja, hogy az orvoslás és a zene közeli rokonságban áll egymással, mindkettőnél nagyon sokat nyom a latba a lélek, a beleérzés és az empátia, illetve a szó nemes értelmében a szolgálat. Végül álljon itt egy

mondat, amit Balázs Tibor a lelkemre kötött, hogy mindenképp kerüljön be ebbe az írásba, az egykori sportorvos Hemingway a *Vándorünnep* című regényének mottója alapján fogalmazta meg: „Ha szerencséd volt és ifjan az Erkel Színházba jártál, bárhova vetődj élted során, az Erkel mindig veled marad, mert az Erkel Színház vándorünnep”. ◊

Sokszínű tartalom Új köntösben

Tavaszt köszöntő, valamint a szerelmet és a hölgyeket dicsérő minifesztivállal hívta fel magára a figyelmet március első napjaiban az Operaház énekkara. Magyarország legrégebbi, legnagyobb és művészi színvonalát tekintve is egyik vezető vokális együttese a jövőben Budapesti Operakórus néven önálló arculattal hirdeti saját produkcióit. *Oláh András*

OPERA CHORUS BUDAPEST
BUDAPESTI OPERA

KÓRUS

© ANYEGYEN | Fotó: Eder Vera

© ORFEUSZ ÉS EURIDIKÉ | Fotó: Eder Vera

© ANYEGYEN | Fotó: Eder Vera

A Magyar Állami Operaház Kórusa gyakorlatilag egyidősnek tekinthető az Andrassy úti dalszínház százharc éves intézményével, mivel az operairodalom döntő többsége megköveteli az énekkar szerepeltetését, így a házhoz kötődve különböző formában mindig is működött állandó együttes. A kórust minden korszakban magasan képzett szakemberek irányították, elég csak olyan, az énekkar élén hosszabb-rövidebb időt eltöltött művészekre gondolni, mint a Kossuth-díjas Pless László és a tavaly elhunyt Liszt-díjas Nagy Ferenc karmester, vagy Szalai Miklós és Katona Anikó.

Az Erkel Színház újirányításával mintegy száznegyven főre visszabővült, szervezetenként egységes és párhuzamos repertoár műsoron tartására is képes együttes az utóbbi tíz évben Szabó Sipo Máté karmester és karnagy vezetése mellett készült fel a modern operajátzás kihívásaira. Az énekkar kezelése ugyanis radikálisan átalakult

az elmúlt évtizedekben: a dinamikus rendezők és az újszerű látásmódra fogékony közönség is igényli, hogy az énekkar ne pusztán statikus tömegként jelenjen meg a színpadon, hanem cselekvő részese legyen az előadásnak, a kórus tagjai pedig akár személyre szabott feladatokat is képesek legyenek színvonalasan ellátni.

Több előadásban koreografált mozgások, sőt táncfeladatok is hárulnak a kórus tagjaira, amire jó példával szolgálnak Kovalik Balázs rendezései, köztük a januárban ismét játszott *Turandot*, amelynek koreográfiáját szellemesen csak tajcsiként emlegetik a kórus tagjai. Az előző évadban bemutatott *A bolygó hollandiban* a különleges táncfeladat mellett az énekesek komoly hangteljesítményről is tanúskodtak, amit március végén, április elején ismét megcsodálhat a közönség. A kisebb kórust igénylő produkciókban is gyakran kapnak az énekkar tagjai különleges, sokszor szólista feladatokat is, elég csak

a *Pomádé király új ruhája* című, a tavasz folyamán újra látható gyermekdarab néhány mellékszereplőjére gondolni, de az idén újraindult Gördülő Operasorozatban is látható *Don Pasquale* kis énekkarában is gyakorlatilag minden szereplő külön karakter.

Mindezekből jól érzékelhető, hogy az operai énekkar a koncertkórusoktól eltérő kvalitásokkal rendelkezik. Nem csupán a hangterhelés jóval nagyobb szinte minden este, de a színpadi játék is egészen más feladatok elé állítja a művészeket, akiknek sokszor egymástól távol állva úgy kell magas szintű teljesítményt nyújtaniuk, hogy olykor nem hallják a többi szólamtársat, és a karmestert sem látják minden pillanatban. A színpadon ráadásul tekintetbe kell venniük olyan fizikai törvényszerűségeket is, minthogy a megszólalási idő a közönségtől való távolsággal változik, így másképp kell énekelnie az elől, illetve a hátul álló kórustagoknak, amit a mozgások és a díszletek

összefüggésében érthető okokból nem is lehet előzetesen próbaterebben begyakorolni. Nem csoda, hogy a jól képzett énekkari tagok soraiból sok szólista is kikerült már az évek során, és arra is van példa, hogy szólisták cserélik karrierjüket énekkari munkára. Ennek köszönhető, hogy az Operaház kórusa számos kiváló kvalitású tagot tudhat soraiban. A húsz címzetes magánénekes mellett egy érdekes művésszel is büszkélkedhetnek, akik tovább gazdagítják az énekkart és emelik annak rangját.

Az Operaház énekkarának művészei tehetségüket azonban nem csupán az intézmény falai közt kamatoztatják. Rendszeresen hívják a kórust közreműködőnek a Művészetek Palotája és vidéki színházak operaprodukcóihoz, de megmutatkoznak oratóriumokban és a cappella formációként is, amely az operától eltérő repertoárral visz szintet az együttes életébe. A szólisták pedig szívesen adnak ária- és dalesteket, mint amilyen az Óbudai Társaskörben évek óta rendszeresen jelentkező jótékony-sági koncert A rák ellen, az emberért, a holnapért! alapítvány javára. Az ilyen felkérések teremtették meg az igényt, hogy az Operaház énekkara önálló koncertegyüttesként is meg

tudjon nyilvánulni, ezért az együttes Budapesti Operakórus néven saját egyesületet hozott létre. Az énekkar a jövőben ezen a néven szerepel majd a Budapesti Wagner-napok előadásain és más, az Operaháztól független rendezvényeken, hasonlóan a Magyar Nemzeti Baletthez és a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarához.

Az Operakórus sokoldalúságát dicsérte március elején az *Énekkari művészek minifesztiválja* is, ami a korábbi éveknél is változatosabb programmal jelentkezett. A március 5-i gálaest az Operaház Gyermekkarának felvezetőjével kezdődött, amelyben Bartók Béla *Tavaszi és Madárdal* című művei a természet megújulását hirdették, majd a szerelem szépségét és fájó árnyoldalát immár az Énekkar énekelte meg. Monteverdi *Ariadné panasza* című csodás, barokk a cappella művével az újranyílt Erkel Színház törzsgárdáját adó, legújabb tagok mutatkoztak be, míg a többiek Brahms bájosan romantikus *Liebeslieder Walzer* dalciklusában muzsikáltak, hol kamarakórus, hol szóló vagy szólókvartett formációkban. Az est második felében – tekintettel a dalszínházi környezetre és a hamvazószerdával kezdődő böjti időszakra – Puccini

○ A BOLYGÓ HOLLANDI | Foto: Tomas Opitz

egyetlen, *Messa di Gloria* című oratóriuma csendült fel, amelyben az operaszerző több későbbi híres műve, köztük a *Tosca*, az *Edgar* és a *Manon Lescaut* motívumai is felismerhetők. Három nappal később az énekkar művészei *Női szeszély* című dal- és áriaestjükkel kedveskedtek a hölgyeknek az Erkel Színház büféjében a nemzetközi nőnap alkalmából. A nőiesség témájában az énekkar huszonhét szólistája énekelt változatos felállásban, repertoárjukon Donizetti, Mozart, Brahms és Schumann klasszikusai mellett Francesco Cilea és Federico Moreno Tórróba ritkábban hallható dalaiig.

Az évad végéhez közeledve még három különleges premier vár az Operaház énekkarára. Előbb áprilisban Mozart *Varázsfuvolájának* új adaptációja az Erkel Színházban, majd májusban Richard Strauss *Az árnyék nélküli asszony* című darabjának főleg hölgyek számára nehéz feladatot nyújtó szövegei igénylik majd a kórus felkészültségét, végezetül a Ház évad végi hagyományainak megfelelően júniusban egy ritkán játszott barokk opera, Gluck *Iphigenia Taurisban* című műve kíván a megszokottól eltérő, lágyabb éneklési formát az énekkar tagjaitól. ○

UEFA BAJNOKOK LIGÁJA A SPORT1 HD-N ÉLŐBEN

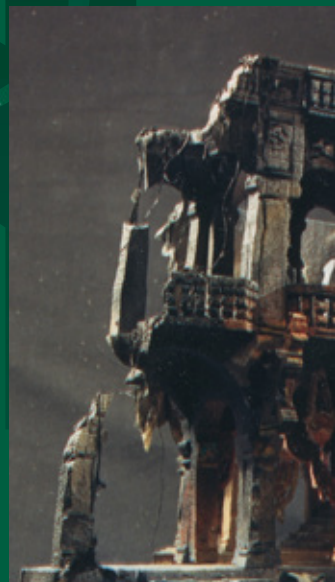
Richard Strauss

az Operaházban

150

„Reméljük, nem találkozunk ezzel a művel többé a Filharmónia Társasság műsorán” – írta a kritika 1891 januárjában az első pesti Richard Strauss-bemutató, az *Itáliában* című szimfonikus költemény előadása után. Nem fogadták kedvezőbben négy évvel később a *Halál és megdicsőülést* sem, 1897-ben pedig a *Till Eulenspiegel*ről így szólt a bíráló: „Ilyen zenei tótágast, összevisszaságot még nem komponált szabadlábbon lévő muzsikus”. Strausst valószínűleg nem rendítették meg az efféle kritikák, hozzászokott az elutasításhoz. Az idő őt igazolta, a berzenkedőkkel szemben a kíváncsiak és a hívek tábora is folyamatosan nőtt.

Karczag Márton

○ SALOME (1929) CSIKÓS ATTILA DÍSZLETMAKETTJE

Strauss művei Pesten előbb csendültek fel a koncerttermekben, mint a színpadon. Végül a *Salome* volt az első operája, mely 1907-ben a Király Színházban, a boroszlói társulat vendégjátékaként színre került. A századelőn hatalmas botrányt kavart zenedráma előadását a Magyar Királyi Operaháznak ekkor még nem engedélyezték. A színház vezetői csak 1910-ben döntöttek úgy, hogy bemutatják az *Elektrát*. A premier március 11-én volt, Alszeghy Kálmán rendezte, Kerner István vezényelt. Klytaemnestrát Fodorné Aranka, Elektrát Krammer Teréz, Chrysothemist Sebeők Sára énekelte. „Akármilyen hidegen, józanul is ítéljük meg a darabot, az kétségtelen, hogy a hallgatót lebilincseli, izgatja, szinte fárasztja” – írta Kern Aurél. A bemutató után néhány hónappal a darabjait karmesterként is népszerűsítő szerző Pesten is elvezényelte zenedrámáját.

Alig futott le az Elektra előadássorozata, 1911. május 21-én megtartották a *Rózsalovag* operaházi bemutatóját. „A rózsalovag zenéje tehát a maga nemében merész és hatásos, de nem remekmű. Noha a szecesszióba tévededett jeles zeneszerző a dallammal való megalkuvást színleli.

Egészeben a darab nagyon tetszett; talán az is hozzájárult, hogy szövege sikamlós” – írta a korabeli recenzió. A Sebeők Sára, Dömötör Ilona, Kornai Richárd és Sándor Erzsi főszereplésével bemutatott *Rózsalovag* Pesten is meghozta az áttörést Strauss művei számára, néhány évad kivételével száz éve folyamatosan repertoárján tartja az Operaház. A vígoperát egészen az 1960-as évek végéig az eredeti díszlettel játszották, melyet annak idején Újházy Ignác és Kéméndy Jenő az ősbemutató tervezője, Alfred Roller rajzai alapján készített. Az 1920-as, 30-as években több friss szereposztás mutatkozott be a *Rózsalovag*ban. A produkcióban olyan jeles bécsi vendégművészek is felléptek, mint Maria Jeritz, Alexander Kipnis és Erich Kleiber; 1944-ben, a szerző nyolcvanadik születésnapja alkalmából Clemens Krauss dirigált.

Hosszas várakozás után végül 1912. december 19-én került sor a *Salome* bemutatójára. „Ennek a monstrumnak legfeljebb a közönség szenzáció-falánkságára lehet hatása, de a zeneirodalmunk, vagy kultúránk fejlődésére nem. Ez a mű rombolóan hat az ízlésre és egészségtelen, kárhuzatos befolyással lehet fiatal zenészgenerációkra. Egyedüli enyhítő körülmény a kitűnő előadás” – írták a premier másnapján. Heródest Gábor József, Heródiást

Fodorné Aranka, a címszerepet Dömötör Ilona, Jochanaant Szemere Árpád énekelte, az előadást Kerner István vezényelte és Alszeghy Kálmán rendezte. A mű az első szériában csak hét előadást ért meg, de a második világháborúig többször felújították. Az évek során a júdeai hercegnő szerepében bemutatkozott Némethy Ella, Walter Rózsi, Maria Jeritz és Németh Mária, sőt néhány előadás erejéig az ősbemutató Heródes, Karel Burian is fellépett.

„Amíg a kapitalista nyugat sajtója a bolsevikok emberevéséről és kultúrarombolásáról regél, azalatt a budapesti Operaház Strauss–Hofmannstahl-operát készít elő és a proletárdiktatúra ötödik hetében be is mutat” – írta Péterfi István a *Világban* 1919. április 20-án, az *Ariadné Naxosz szigetén*-premier másnapján. Megmagyarázhatatlan, miért mutatták be Strauss talán legkifinomultabb operáját a Tanácsköztársaság alatt. A produkció ekkor alig három előadást ért meg. A magyarországi bemutató főszereplői Sebeők Sára, Sándor Erzsi, Marschalkó Rózsi és Környei Béla voltak.

A hatvankét éves komponista 1926-ban Pestre látogatott, hogy a Filharmóniai Társaság zenekarával koncertet adjon saját műveiből,

○ SALOME (2009) | Fotó: Éder Vera

○ SALOME (2009) – GULYÁS DÉNES | Fotó: Éder Vera

○ EGYIPTOMI HELÉNA (1932) – OPERAHÁZ EMLÉKGYŰJTEMÉNYE

valamint A rózsalovagot és a Salomét vezényelje. Strauss 1932-ben tér vissza hozzánk, ekkor két legnépszerűbb művén kívül az *Egyiptomi Heléna* bemutatóját is dirigálta. Ez az egyetlen olyan Strauss-opus, melynek a betanítását a szerző végezte hazánkban. A produkciót Márkus László rendezte, a díszleteket és a jelmezeket Oláh Gusztáv tervezte, a főszerepeket Bodó Erzs, Závodszy Zoltán és Báthy Anna énekeltek. A következő Strauss-újdonás, az *Arabellát* 1934. december 28-én mutatták be. A pesti közönség a kiváló szereposztás (Báthy Anna, Dobay Lívia, Losonczy György) ellenére sem szerette meg a művet, amely mindössze öt előadást ért meg. A *Daphné*t a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon játszották először 1940 nyarán, majd egy évvel később áthozták az Operaházba az előadást. A főszerepeket Tamás Ilonka, Sárdy János és Halmos János énekeltek, Ferencsik János vezényelt. A késői Strauss-opera is csak pár előadást ért meg.

A világháború előtt két Strauss-balett bemutatójának is a színhelye volt az Operaház. François Couperin táncból hangszerezte meg Strauss egy

csokorra való, ebből lett Rékai András librettójára *Az ezüstkulcs* című táncjáték, melynek koreográfiáját Brada Ede készítette. A versailles-i kastély parkjában játszódó mese főszereplője Szalay Karola volt. Haraszi Emil így ír az 1928-as bemutatóról: „Felemás muzsika: se nem Couperin, se nem Strauss. Még *Az ezüstkulcs* szövegénél is nagyobb rejtély: miért kellett ezt a darabot előadni?” A másik balett a *József legendája*, a lengyel származású Jan Cieplinski koreográfiájában került színre. Az 1934-es előadás ékessége Fülöp Zoltán Veronese-stílusban készült barokk színpadképe volt. Két vendégjátékra is sor került Pesten: az *Intermezzót* 1929-ben a Nürnbergi Városi Színház társulata játszotta, a berlini Staatsoper művészei pedig az *Elektrát* mutatták be 1941 tavaszán az ifjú Herbert von Karajan vezényletével.

1949-ben elhunyt a világhírű komponista, a műveit gondozó szerző és karmester. A második világháborút követő években Strauss művei lekerültek az Operaház repertoárjáról. Egyedül A rózsalovag maradt meg műsoron, legendás szólistagárdával (Báthy Anna, Osváth Júlia, Birkás Lilian, Sándor Judit, Székely Mihály, Gyurkovics Mária), Ferencsik János vezetésével. Egészen

○ ELEKTRA (1976) – OPERAHÁZ FOTOARCHÍVUMA

1958 őszéig kellett várni, hogy újabb Strauss-opera szólaljon meg Pesten. A Salomét Nádasdy Kálmán rendezte, Lukács Miklós vezényelte. A címszerepet Birkás Lilian, Heródest Udvardy Tibor, Heródiást Delly Rózsi, Jochanaant Jámbor László énekelte. Később Déry Gabriella és Házy Erzsébet állt be Saloménak, de több külföldi művésznő is fellépett a címszerepben, így Margaret Tynes, Leonie Rysanek és a huszoneves Anja Silja. Ismét hosszú szünet után 1967-ben újabb Strauss-realmű került színre, az *Ariadné Naxosz szigetén*, Makai Péter egységes rendezői-tervezői koncepciójában. A premiért Ferencsik János vezényelte, az előadás elsősorban Ágai Karolának nyújtott parádés szereplehetőséget.

A rózsalovagot 1971-ben újították fel. Mikó András rendezése és Makai Péter levegős-szecessziós látványvilága több évtizeden át maradt színen. A Ferencsik János által betanított előadásban a Tábornagynét Déry Gabriella és Sudlik Mária, Octavian Házy Erzsébet és Szőnyi Olga énekelte. Az 1984-ben felújított Operaház első Strauss-operája is A rózsalovag volt. Ekkor Kórodi András és Kovács János vezényeltek, Csavlek Etelka állt be Tábornagynénak, Gregor József Ochsnak, Takács Klára és a pályakezdő Komlói Ildikó Octaviannak.

Ha létezik a háború utáni pesti operajátszásnak fontos Richard Strauss-produkciója, akkor az Békés András 1976-os *Elektra*-rendezése, Forray Gábor legendássá vált „méhkaptár”

díszletével. Klytaemnestrát Komlóssy Erzsébet, a címszerepet Kasza Katalin, Chrysothemist Kovács Eszter énekelte az Erdélyi Miklós által vezényelt premieren. Az 1970-es években két Strauss-balettbemutatót is láthatott a pesti közönség. *Ez lenne a halál?* címmel 1975 januárjában a straussi életművet lezáró *Négy utolsó ének*-re készített Béjart-balettet bővült a színház repertoárja, Fodor Antal 1977-ben a *Don Juan* című szimfonikus költeményre koreografált egyfelvonásos táncművet. 1977 októberében a drezdai Semperoper társulata vendégszerepelt Budapesten. A *hallgatag asszonyt* Harry Kupfer rendezésében játszották. A vígopera sikere elsősorban a Sir Morosust éneklő Theo Adamnak volt köszönhető. A bécsi Staatsoper együttese 1989-ben egyik leghíresebb előadásával, A rózsalovaggal látogatott Pestre, a szereposztás élén Lucia Popp és Kurt Rydl neve állt.

Alig néhány nappal a vendégjáték után, 1989. április 29-én került bemutatásra Szikora János rendezésében, Csikós Attila pazar díszleteiben, Kovács János vezényletével a Salome. A premieren a főszerepeket Rozsos István, Mészöly Katalin, Sass Sylvia és Kálmándi Mihály énekeltek. Később Kukely Júlia és a karrierje talán legkiemelkedőbb alakítását nyújtó Zempléni Mária mutatkozott be a címszerepben. A produkció immáron negyed évszázada része az Operaház műsorának, az utóbbi években Rálik Szilvia éneklő Salomé.

Hosszas szünet után, 2007-ben került sor az Elektra felújítására. Kovalik Balázs rendezése Antal Csaba kiszáradt fürdőmedencét formázó díszleteiben új távlatokat nyitott a hazai Strauss-játszásban. A két premiert Kovács János és Oberfrank Péter vezényelte, a főszerepeket Agnes Baltsa és Kovács Annamária, Nadine Secunde és a szenzációs Rálik Szilvia, valamint Bátorfi Éva és Bazsinka Zsuzsanna alakították. A Strauss-sorozat következő bemutatója A rózsalovag volt 2010 márciusában. Az előadást a lett Andrejs Zagars állította színpadra, a világháború előestéjének szecessziós Bécsébe helyezve a történetet. A zenekart ismét Kovács János vezényelte, ezúttal Dénes Istvánnal felváltva, a tábornagnét Bátorfi Éva és Sümegi Eszter, Ochs bárót Lars Woldt, Gábor Géza és Szvétek László, Octavian Meláth Andrea és Mester Viktória énekelte. Sok évtized után, 2012-ben került ismét színre az Arabella. Az opera rendezését a műfajjal először találkozó Bereményi Géza vállalta, a premiert a magyar származású Stefan Soltész vezényelte, a címszerepben Sümegi Eszter pályája egyik legnagyobb sikerét aratta. Az Operaház legutóbbi Strauss-bemutatója ismét a modern előadások

○ ARABELLA – MIKLÓSA ERIKA (2012)
Fotó: Tomas Opitz

hívei számára készült: Anger Ferenc az Ariadné Naxoszban rendezésével debütált a színházban. A 2013 tavaszi felújítást Héja Domonkos vezényelte, a főszerepekben Szabóki Tünde, Rácz Rita és Mester Viktória mutatkoztak be.

Richard Strauss művei immáron több mint száz éve az Operaház repertoárjának szerves részei. Maga a szerző is többször járt Budapesten, hogy operáit betanítsa, vezényelje. Így Puccini mellett Strauss az egyetlen világhírű zeneszerző, akinek darabjait az Operaház művészei első kézből tanulhatták meg. A szerző életében két balettjét és hét operáját játszotta a színház, s ebből négyet maga Strauss is dirigált. Németországban és Ausztrián kívül aligha akad olyan ország, amelyik ilyen intenzív zeneszerzői jelenléttel dicsekedhet. Richard Strauss születésének százötvenedik évfordulójára számtalan érdekes produkcióval készül a világ, az azonban egyedülálló, hogy egy színház alig három héten belül hat operát is műsorára tűzzön. Így bátran kijelenthetjük, hogy a Magyar Állami Operaház a 2014-es jubileumra valóban világraszóló eseménnyel készül. ○

○ ARIADNÉ NAXOSZBAN (2013) – RÁ CZ RITA (2012) | Fotó: Nagy Attila

○ ELEKTRA (2007) – SZVÉTEK LÁ SZLÓ, RÁ L I K SZ I L V I A | Fotó: Éder Vera

Túl a reklámon

2. rész

Az Operanáz a megújulása részeként arculatfrissítésen esett át, markáns külsőt öltött, egyidejűleg szólítva meg külső és belső közönségét. A reklámon túli, a potenciális operalátogatók közvetlen bevonását is célzó, szokatlan intenzitású marketingaktivitásról szól írásunk második része.

Nagy Bálint

Vitathatatlanul új korszakot nyitott az Opera a reklámkommunikáció vizuális világának egészen eredeti, fotóalapú, meseszerű, a mozifilmek beharangozó-ját idéző, olykor meghökkentő képeivel. Újkeletű filozófiájuk szellemében nemcsak a korábbiaktól elütő intézményi arculat, hanem egy még csak körvonalazódó stratégia részeként egy 21. századnak szóló márka kialakítása is kezdetét vette. A „kinyílik a világ” szellemében a hagyományos reklámeszközökön – film, hirdetés, kiadványok – és médiumokon – tévé, rádió, magazinok, plakátok – túl a színház marketingszakemberei olyan technikákhoz nyúltak, amelyek az emberek bevonásáról és szórakoztatásáról is szólnak.

Participation, azaz részvétel, *involvement*, tehát bevonás és *engagement*, elkötelezettség – ezek napjainkban a marketing bűvös kifejezései. A profi marketinges, ha márkát, különösen, ha úgynevezett szeretetmárkát (*lovemark*) akar építeni, ma már nem gondolkodhat csak a hagyományos reklámeszköztárban. Nem elegendő a célcsoportnak történő pusztá üzengetés, még ha az esetleg kreatívra és egyedire is sikerül, a passzív befogadóból ugyanis nem, vagy nehezebben és lassabban válik aktív és hűséges vásárló. Ehhez bevonásra van szükség, mégpedig szórakoztatóan, és ha lehet, szokatlan, izgalmas, egyedi akciókkal, a valóságos és virtuális – közösségi – térben egyaránt.

Az Opera világának „kinyílása” izgalmas, talán a tömegek számára nem egyformán érzékelhető, de a résztvevőknek annál emlékezetesebb események sorában öltött testet. Az opera épületének virtuális megnyitását jelentette az évadnyitó – 2012-ben a *Hunyadi László* – utcára vitele, oly módon, hogy a ház előtti teret és utcarészt székekkel berendezett nézőtérre alakították. Az épületre függesztett kivetítőn sok ezer ember nézhette végig részben vagy egészben az évadnyitó előadást, amelyet élő egyenes adásban közvetített a tévé és a rádió, de az internetfüggők online streaming formájában is követhették. Mindezt látványos utcai események, felvonulások, a különféle szerepek jelmezébe öltözött művészek konflisos bevonulása előzte meg és tette még színesebbé. A kivetítést, utcára vitt, egyenesben közvetített opera-előadás sikerét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy ez – számos külföldi nagyváros

után – Budapesten is kezd gyakorlattá válni. 2013 júniusában Marton Éva születésnapi gálaestjét nemcsak élőben közvetítette több televíziós csatorna, hanem a Bazilika előtti teret kétezer székekkel rendezték be, ahonnan jelentős számú érdeklődő kísérelte nyomon a világhírű énekes ünneplését. Az opera ismét népszórakoztatás kíván lenni – nincs ebben semmi újdonság, vissza a gyökerekhez.

Újítás az Operaház épülete külső részének és a körülötte levő térnek a felfedezése is. A homlokzatra kifüggesztett, az új előadásokat hirdető óriásmolinók több éves, mára jól bevált gyakorlattá váltak; azon túl, hogy tájékoztatnak és felhívják a járókelők figyelmét az újdonságokra, megfosztják az épületet múzeumi, kissé ódon és steril hangulatától, ezzel közelebb hozva a színházat az opera világához nem szokott, vagy korunknál fogva attól idegenkedő, ugyanakkor a vizuális kommunikáció túlsúlyán szocializálódott emberekhez is.

Decemberben a Parlamenthez hasonlóan hatalmas karácsonyfa díszíti az épület előtti teret, a művészek minikoncerteket adnak, és ami a közönség számára szokatlan és vonzó, hogy azok az opera- és balettművészek, akiket a nézőtéren kellő távolságból áhíttal hallgatnak vagy a tévében látnak, ebben az időszakban az esti

órákban az előadásokat megelőzően, az utcán felállított mézeskalács házikókból árulnak forralt bort, teát, egyéb csemegéket, testközelbe kerülve és személyes kontaktust teremtve a járókelőkkel. Hasonló történt bérletárusításkor, amikor az értékesítők közé még az intézmény igazgatója is beszállt egy rövid időre. Ezek az akciók egyszerre heroizálják és deheroizálják, celebesítik és fosztják meg celeb státuszuktól a művészeket, kinek-kinek ízlése és kedve szerint, de mindenképp alkalmasak a rajongótábor növelésére.

A Ház előtti tér volt már divatbemutató helyszíne is, oly módon, hogy a ruhákat nem hivatásos manökenek, hanem operaénekesek, balettművészek, illetve más munkatársak vitték a kifutóra. Az Opera és a Design Terminál izgalmas egymásra találása jegyében a tehetséges magyar divattervezőket felfedezni és istápolni szándékozó *Gombold Újra* program tartotta itt egyik bemutatóját. A köztérhasználat innovatív megközelítésén túl a gyerekközönség megszólításának stílszerű módja volt *A diótörő* szereplőinek hirdetőoszlopokban való elhelyezése. A figurák egy része szoborformát öltött és bábakban díszítette a belvárost, felhívva a figyelmet az előadásra, a műre és az intézményre. Imázsépítés és promóció ideális keveréke.

Lehet, hogy gyakrabban is lehetne alkalmazni, bár nem tartozhat az olcsó marketingeszközök közé. Addig is olyan takarékosabb ötletek formájában válik marketinggyakorlattá a „bevonást szülő részvétel” (*engagement through participation*), mint az *Aranyecset* balettelőadás egyik díszletelemében – a szánban – biztosított fotózkodási lehetőség. A résztvevő testközelbe kerül a produkcióval, és egy, az Operaházhoz köthető, kézzelfogható emléket vihet haza, ezzel talán felkeltve mások érdeklődését is, de bizonyosan hozzájárulva a színház jó híréhez.

A különféle csoportok célzott megszólításáról szól a *KismaMatiné*, az *OperaKaland* és a *Plakátarc* kezdeményezés. 2013-tól az anyák napját megelőző szombaton a várandós édesanyák és párjaik 300 forintos jeggyel vehetnek részt egy előadáson a *KismaMatiné* névre keresztelt program keretében. Az *OperaKaland* egy akut problémára, az utánpótlás-nevelésre és az opera műfajának megismertetésére próbál választ adni: a „kalandok” középis-kolásoknak szervezett, ismertetővel egybekötött előadások. Céljuk, hogy valamennyi középiskolás – országszerte – érettségi előtt eljusson az épületbe és élőben lásson operát és balettelőadást. Se nem új, se nem különleges ötlet, de értékelendő erőfeszítés, amely mutatja a vezetés eltökéltségét és módszeres piacépítő törekvését.

Marketingszempontról kétségtelenül a legeredetibb ötlet a *Plakátarc* volt. E kampány az Opera Facebook-oldalának látogatóihoz szólt, a pályázóknak operai plakátok előtt kellett magukról vagy ismerőseikről fotót készíteni, beküldeni. A közönség szavazhatott a legjobbakra, a győztes pedig a következő évad „rajongó” plakátarca lesz. A kezdeményezés, amelyre hetvenhat pályamű érkezett, rövid idő alatt hétezer lájkot kapott, ami akkor is szép eredmény, ha végül ennek csak a töredékéből lesz operalátogató. Ehhez képest ujjgyakorlat, ami légfeljebb minimális netes nyilvánosság csíholására alkalmas, hogy lemosható kamu-graffittival telemaszolták a szfinxet, és fotóháttérnek odaraktak egy kis photoshops vandalizmust, amelyről néhány blog is hírt is adott.

Rengeteg erőfeszítéssel, sok munkával, esetenként aránytalanul nagy energiabefektetéssel járnak a marketingnek ezek a korábban alternatívnak nevezett, mára napi gyakorlattá lett formái. Az ötleteket, kezdeményezéseket külön-külön lehet megmosolyogni és kritizálni, a megközelítés létjogosultságát azonban nehezen, ugyanis az effajta, intenzív, populáris, show-szerű jelenlét nélkül a legpatinásabb intézményt is gyorsan megcsaphatja az elmúlás szele. ○

Vonós sztárok az Opera színpadán

○ BARÁTI KRISTÓF | Fotó: Studio Pilvax

○ VÁRDAI ISTVÁN | Fotó: Böröcz Balázs

○ PERÉNYI MIKLÓS

Március és április folyamán a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara Magyarország talán legkiválóbb vonós szólistáival lép színpadra: Baráti Kristóffal, Várdai Istvánnal és Perényi Miklóssal. Tóth Endre

Talán egyik muzsikust sem kell bemutatni a nagydíjazásnak, hiszen – bár világhíres művészekről van szó – szerencsére gyakran lehet őket itthon hallani, ráadásul a kritikai visszhang is a leggyakrabban szuperlatívuszokban mérhető. Március 10-én, hétfőn este az „operazenekar” orosz szerzők műveiből válogatott, az estet pedig a jelenleg Svájcban élő, román származású osztrák karmester, Ion Marin dirigálta. Az est szólistája, Baráti Kristóf nem először játszott a versenyművet, tavalyi koncertjéről Csengery Kristóf a következőket írta kritikájában: „Ha tehát leírjuk, milyen megfogalmaztuk, hogyan muzsikált Baráti Kristóf. Stradivarija, mint mindig, most is kristálytisza hangon szólt, ő maga pedig választékos tagolással, könnyed eleganciával játszott, maradéktalanul érvényesítve e különös, nemes mű minden szépségét és gazdagságát: a könnyed és választékos zenei beszédet éppúgy, mint a

virtuozitást és a temperamentumot.” A hangverseny második félidejében Stravinsky Gyagilev Orosz Balettje számára komponált *Tűzmadárjának* eredeti, 1910-es balettverzióját hallhatta a közönség.

Április 6-án és 7-én Saint-Saëns *I. (a-moll) gondnokversenyének* szólistája Perényi Miklós lesz, akinek az idei év jeles évforduló is, hiszen éppen negyven éve tanítja a tehetséges csellistákat a Zeneakadémián. Perényi Miklós repertoárja a barokk zenétől a kortárs kompozícióig terjed. „Aki egyszer is hallotta őt, tudja, hogy leírhatatlan az az intenzitás és elmélyültség, a zenei odaadásnak az a foka, amely előadásait jellemzi. A hallgató úgy érzi, nincsen hang, amely mögött ne volna teljes mértékben jelen egész személyiséggel, amely ne úgy szólalna meg, ahogyan »meg kell szólalnia«” – fogalmazott recenziójában Fazekas Gergely zenetörténész.

Április 28-án szintén csellista lesz az Operaház zenekarának szólistája, a már nem is annyira feltörekvő, mint inkább a nemrég feltörekedett generáció egyik igen jelentős művésze: Várdai István. Dubrovay László zeneszerző a következőket írta új műve, a *Csellóverseny* kapcsán az ifjú gordonkásról: „Miután többször hallottam játszani a kiváló, fiatal csellóművészt, Várdai Istvánt, elhatároztam, hogy írok neki egy versenyművet. Egy olyan művet, amelyben megmutathatja gyönyörű, meleg, éneklő csellólóhangját és rendkívüli virtuozitását. Így készült el a mű 2012 októberében. Az ajánlás természetesen neki szól.” A versenymű nem sokkal az ősbemutató után kerül az Operaház pódiumára, ahol a darabot ihlető szólista Győriványi Ráth György karmesterrel játssza majd az új kompozíciót. Az est második felében Anton Bruckner monumentális, 1892-ben Richter János vezényletével bemutatott *VIII. szimfóniája* szólal meg. ○

A bukaresti születésű Ion Marin felsőfokú tanulmányait szülővárosában, a George Enescu Zeneakadémián kezdte, zongorát, zeneszerzést és vezénylést tanult, de filozófiával és vallástörténettel is foglalkozott. 1986-ban elhagyta a kommunista országot, és a salzburgi Mozarteumban, valamint a chigianai Zeneakadémián képezte tovább magát, és tanárai között tudhatta Herbert von Karajant is. Emigrációja után egy évvel már a Bécsi Állami Operában volt Claudio Abbado asszisztens karmestere: az ott eltöltött négy év alatt hatalmas repertoárt sajátított el, és olyan neves énekesekkel dolgozhatott együtt, mint Luciano Pavarotti, Agnes Baltsa, José Carreras.

○ ION MARIN

○ LIONEL BRINGUIER | Fotó: Jonathan Grimbert-Barré

Vendégségben

Tavasszal két nagyszerű vendégkarmestert is köszönhetünk a Magyar Állami Operaház színpadán: színpadán: a román származású osztrák Ion Marint és a francia Lionel Bringuert.

Marinnak a legnagyobb európai zenekarokat volt szerencséje dirigálni, de Japánban is gyakori vendégnek számít. Lemezfelvételeit háromszor jelölték Grammy-díjra, továbbá büszkélkedhet még egy Diapason d'Orral, valamint a Német Lemezkritikusok Díjával is, 2012-ben pedig Echo Klassik-díjat vehetett át bestseller kategóriában.

Másik dirigensünk, Lionel Bringuier még csak huszónhét éves, de csellistaként, valamint karmesterként is sokszor bizonyíthatott. Már ötévesen a nizzai konzervatórium növendéke volt, és több versenyen indult, nem csekély sikerrel. Meg sem állt a híres párizsi Conservatoire-ig, ahol többek

között Nagy Zsolt volt a tanára. Ez alatt az idő alatt Eötvös Péter és Fürst János mesterkurzusait is látogatta. Bringuier 2005-ben már az Ensemble Orchestral de Paris asszisztens karmestere volt, és ugyanebben az évben nyerte meg Besançonban a nemzetközi karmesterversenyt. 2007-ben már Esa-Pekka Salonen a Los Angeles-i Filharmonikusok asszisztens karmestereként foglalkoztatta a francia muzsikust, Gustavo Dudamel irányítása alatt pedig rezidens karmester lett belőle. 2009-től 2012-ig a spanyolországi Valladolidban zeneigazgatóként tevékenykedett, a 2014/2015-ös évtől pedig négy éven keresztül lesz a zürichi Tonhalle Zenekar vezető karmestere. ○

Neoreneszánsz és impresszionizmus

Idén Richard Strauss mellett az Operaháznak egy másik fontos évfordulója is van. Az épület atyja, Ybl Miklós éppen kétszáz éves lenne. Tóth Endre

A 19. század végi építészeti irányzatok közül a neoreneszánsz és a neogótika, valamint a szecesszió voltak a leginkább hatással Budapest belvárosának arculatára. Ybl Miklós viszonylag korán búcsút intett a romantikának, hogy a neoreneszánsz irányzatát honosítsa meg Magyarországon. A Festetics-palota, a Károlyi-palota, a Régi Képviselőház (ma Olasz Intézet), a Bakáts téri Assisi Szent Ferenc-templom, a Fővámház, valamint a főműként aposztrofált Operaház mind az ő munkáját dicsérik.

Hogy ma is mekkora csillagnak számít az építészet egén, azt bizonyítja, hogy 2009-ben Sárnecky Krisztián csillagász jóvoltából Ybl Miklósról nevezték el a korábban 2002 YB3 névre hallgató kisbolygót, továbbá, hogy az Ybl Társaság kezdeményezésére állami támogatás révén Ybl Miklósról több rendezvényen is megemlékezhetünk idén, amelyekről az ybl2014.hu honlapon tájékozódhatunk. A legfontosabb esemény minden bizonnyal maga az április 6-i születésnap lesz, amelyből az

Operaház is kiveszi a részét. 19 órákor a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara a fiatal francia karmester, Lionel Bringuier vezényletével hangversennyel koronázza meg a bicentenáriumi ünnepséget, amely műsorának középpontjában a francia zene áll.

1875-ben, amikor Ybl Miklós tervei alapján megkezdődtek az Operaház építkezési munkálatai, Stéphane Mallarmé megírta talán leghíresebb költeményét, az *Improvisation d'un faune*-t, amely egy évvel később már *L'après-midi d'un faune*, azaz *Egy faun délutánja* címmel jelent meg. Claude Debussy híres zenekari műve – amely inspirációs forrását Mallarmé versének köszönhet – lassan százhusz éves, 1894. december 22-én mutatták be Gustave Doret vezényletével, és olyan hatalmas sikert aratott, hogy azonnal meg kellett ismételni. Ahogyan Camille Saint-Saëns *a-moll*

gordonkaversenyét (op. 33) 1873-ban mutatták be, ugyanabban az évben, amikor Podmaniczky Frigyes, a Fővárosi Közmunkák Tanácsának alelnöke kihirdette meghívásos pályázatát az Operaház megtervezésére. A francia komponista művét a sokoldalú belga csellista, Auguste Tolbecque számára írta, aki kiváló viola da gamba játékos és hangszerkészítő hírében is állt.

Az egytételes műről Sir Donald Francis Tovey brit zenetörténész azt írta, hogy „végre itt egy csellóverseny, amelyben a szólóhangszer minden regisztert úgy mutat meg, hogy a legcsekélyebb nehézséget sem jelenti számára átszólnia a zenekaron”. A virtuóz versenymű szólistája világhírű csellóművésznünk, Perényi Miklós lesz.

A koncert második felében Maurice Ravel egyik legnépszerűbb és leghosszabb kompozíciója, a Szergej Gyagilev vezette Orosz Balett felkérésére írott *Daphnis és Chloé* című balett szólal meg. ○

BUDAPEST PHILHARMONIC ORCHESTRA
BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG – AZ OPERA

ZENEKARA

Hangversenyek az Operában

2014. április 7. hétfő, 19:30

Debussy ▶ **Egy faun délutánja**
Saint-Saëns ▶ **I. (a-moll) gordonkaverseny, op. 33**
Ravel ▶ **Daphnis et Chloé**

Vezényel ▶ **Lionel Bringuier**

Közreműködik ▶ **Perényi Miklós** – gordonka
a Magyar Állami Operaház Énekkara (karigazgató: Szabó Sipos Máté)

2014. április 28. hétfő, 19:30

Dubrovay László ▶ **Csellóverseny**
Bruckner ▶ **VIII. (c-moll) szimfónia**

Vezényel ▶ **Dr. Győriványi Ráth György**

Közreműködik ▶ **Várdai István** – gordonka

Test és lélek orvossága – nem csak receptre

A Magyar Állami Operaház vezetése 2012-ben határozott úgy, hogy a *Parsifal* nyilvános főpróbáját egy-egy társadalmi célcsoport képviselői ingyenesen tekinthetik meg. Tavaly a történelmi egyházak híveit látták vendégül, idén pedig az orvostársadalom tagjai készülhetnek húsvét ünnepére ezzel a felemelő művel. Papp Tímea

© PARSIFAL | Fotó: Éder Vera

A zene gyógyító erejét gyakran emlegetjük, és hogy ez nem csupán frázis, prof. dr. Banai János belgyógyász, gasztroenterológus világítja meg. A zene idegállapotot befolyásoló hatása mérhető, tudományosan is bizonyított, és hozzáteszi, hogy mivel a központi idegrendszernek jelentős szerepe van az egészségben, a betegségek kialakulásában, így áttételesen feltétlenül beszélhetünk a zene gyógyító hatásáról. „Súlyos betegeknek ha mást nem is, de a betegség megélését könnyíti. Az emésztőszervi betegségek jelentős része nem szervi, hanem valamilyen vegetatív idegrendszeri eredetű, azok gyógyításában, a relaxációban, az ember saját harmóniájának megteremtésében a zene szerepe teljesen nyilvánvaló” – vallja saját szakmája kapcsán az egyetemi tanár, osztályvezető főorvos, aki az idén tízéves Harmónia Orvosklub ötletgazdája, alapítója, motorja. A gyerekkora óta orvosi pályára készülő

és szintén gyerekkora óta operakedvelő doktor úr képzeletbeli toplistáján a Parsifal előkelő helyen szerepel: „Igaz, nem régóta – teszi hozzá nevetve –, mert bevallom, sokáig elriasztott a hossza, hiszen 5-kor kezdődik, és fél 11-kor van vége. Azonban amikor először láttam, teljesen lenyűgözött, és azóta minden évben megnézem. Nagyon örülök annak, hogy idén így közösen a kollégákkal fogjuk megnézni.” Banai doktor családjáé révén is szoros szálakkal kapcsolódik a muzsikához, hiszen felesége, Katona Anikó, az Opera Komor Vilmos-plakettel elismert korrepetitora, lánya, Banai Sára pedig operaénekes.

„A Parsifal egyike azon ritka operáknak, amelyek erkölcsi üzenete fontosabb a szigorúan vett cselekménynél. A mű tulajdonképpen szakrális darab, misztériummal teli, és a csábítás-vétek-vezeklés-megbocsátás négyzetében folyik csaknem

ötórányi fenséges zene. Ha az ember kikapcsolja a telefonját, lecsatolja az óráját, de leginkább hagyja magára hatni ezt a teljes test- és lélekmasszázst jelentő művet, az igazi nagyheti élmény lehet, katartikus este. Úgy láttam, az előadás tavalyi nézői, a krisztusi példázat iránt főleg fogékony lelkesek és felekezeti munkatársak megrendülve távoztak az Operaházból” – világítja meg Ókovács Szilveszter, az intézmény főigazgatója azt, miért tartotta fontosnak, hogy egy-egy társadalmi célcsoport számára ajánlja fel az Opera a nyilvános főpróba megtekintésének lehetőségét.

A kezdeményezés folytatásaképp idén a magyar orvostársadalom legnagyobb, önkéntes tagságon alapuló szervezete, a Magyar Orvostársaságok és Egyesületek Szövetségének segítségével érkezik a Parsifal-főpróba közönsége. „A lélek gyógyászai után most a test gyógyászait várjuk a nézőtérre, bár

ezt érdemes volna árnyalni, hisz az emberi pszichével foglalkozó szakemberek és betegszervezetek képviselői is jelen lesznek. Így ma már inkább a gyógyulás Parsifaljáról beszélhetünk, amelyben ott egy szenvedő király, akinek a fájdalomával azonosulhatunk” – indokolja a Wagner-műre alapozva a főigazgató a meghívottak idej listáját.

Prof. dr. Poór Gyula, a MOTESZ elnöke elmondta, hogy nagy örömkre szolgált, hogy a hazai orvostársadalom ilyen megtiszteltetésben részesülhet. Ő is kiemelte, hogy húsvét hetében a Parsifal, az áldozatvállalás gyönyörű opusa egy orvos számára különösen felemelő érzés. Az orvostárságokkal párhuzamosan meghívták a hazai orvosi közélet meghatározó személyiségeit, az akadémikusokat, az egyetemeket, az országos intézeteket, az egészségügyi kormányzatot, a többi ágazati orvosszervezetet és a gyógyszercégek vezetőit. A kört kibővítve az orvosokon kívül jelen lesznek az egészségügyi szakdolgozók, valamint a beteggyógyászati egyesületek képviselői, hiszen a szakszemélyzet segítségével és a betegek együttműködésével nélkül érdemben gyógyítani nem lehet. „Így az eredetileg tervezett »Orvosok Parsifalja« fokozatosan a »Gyógyítás Parsifaljává« terebélyesedett ki” – tette hozzá Poór Gyula, aki maga is operakedvelő, kedvencei a dallamos olasz operák, a *Bohémélet* vagy a *Tosca* meghallgatására bármikor készen áll.

A nemrég elhunyt jazz-zenész fogorvos, Vukán György művei több alkalommal is felcsendültek az Operában; ám a Házhoz sok szállal kötődik egy másik fogorvos, aki a Budapesti Operabarátok Egyesületének is elnökségi tagja. Dr. Szomolányi Gy. István szakmai kvalitásai mellett Kelet-Európa legnagyobb lemezgyűjteményéről is széles körben ismert, sőt az ő diszkográfusi

jóvoltából kerülhettek kiadásra olyan, gyakran az ismeretlenségben lappangó amatőr, de élvezhető minőségű felvételek, amelyek a közelmúlt legendás magyar operajátszása szempontjából elvitathatatlan értékkel bírnak.

„Minden nap hallgass néhány ütem zenét, ha másképp nem lehet, szólaltasd meg zenedobozodon Bach, Beethoven, Gluck vagy Mozart valamely tételét... oly könnyű megtalálni azt a félórát, mely a remekművekhez szükséges” – írja Márai Sándor Füveskönyvében. A Semmelweis Vonósnégyes tagjai nem csupán a zenedobozon, hanem hangszereiken szólaltatják meg az emlegetett remekműveket. A harmincadik születésnapját tavaly ünnepezt kuartett tagjai dr. Kelemen László, dr. Székely György (hegedű), dr. Ostoros Gyula (mélyhegedű) és dr. Asbóth Richárd (gordonka). A muzika és a közös zenélés iránt elkötelezett, „civilben” elismert orvosok még egyetemistaként alapították meg az együtttestet, az elmúlt évtizedekben számos koncertet adtak.

„Wagner intellektuális zenéje és szövegek könyvei a zeneirodalom egyik csúcsát képezik. Ezen belül a Parsifal már nem a hétköznapi, hanem a ritka szép ünnepnapok világát hozza közénk. Remélem, hogy április 16-án ezt nagyon sokan fogjuk átélni” – fogalmaz Poór Gyula. És mivel a zenéléshez, a színházcsináláshoz és az orvosi munkához is nagy fegyelem, összpontosítani tudás szükséges, s ha csapatban – zenekarban, társulatban vagy a kezelés során együttműködő csapatban – játszanak, az egymásra figyelés szintén alapkövetelmény. Így az első hallásra talán furcsának tűnő párhuzam ellenére minden bizonnyal találunk majd közös hangot a Parsifal előadói és nem mindennapi nézői. ○

A Nagy Fehér Varázsló

Albert Schweitzer (1875–1965) neveztek így Afrikában, de ezt a jelzőt életére vonatkoztatva jóval tágabban is értelmezhetjük, mint a fekete földrészen fehér orvosként dolgozóra tett utalást, hiszen a mai Franciaországhoz tartozó, akkor még német földön született, Gabonban elhunyt férfi Nobel-békedíjas teológusként, lelkeszként, filozófusként, orgonaművészként, zenetudósként, tanárként, orvosként, filantrópként is jelentős életművet hagyott hátra. Apja protestáns lelkipásztor volt, ő pedig már kilencévesen a parókia orgonáján játszott. Teológiát és filozófiát hallgatott Strasbourgban, emellett Párizsban orgonatanulmányokat végzett. Egyetemen tanított, lelkeszként működött, ezzel párhuzamosan Bach-monográfián dolgozott, harmincéves korában pedig beiratkozott a liège-i orvosi egyetemre, amit kormányengedéllyel tudott csak megtenni, mivel a strasbourgi egyetem docense volt. Diplomájának megszerzése után 1913-ban kórházat alapított Egyenlítői Afrikában (a mai Gabonban). Kampányolt a kézzel épített orgonák mellett, patronált, árva és elhagyott fiatalok befogadására gyermekfalvakat hozott létre. Került fogolytáborba, ahol kidolgozta a mások életének tiszteletben tartásán alapuló etikai álláspontját, és adott orgonahangversenyeket, amelyek bevételeiből kórházát építette, fejlesztette.

Nagy sikert aratott az Erkel Színházban Lehár Ferenc örökzöldje, *A víg özvegy* című előadás. A világhírű alkotás zenéjét John Lanchbery és Alan Abbott dolgozta át, az összképet pedig Ronald Hynd koreográfója tette reledhetetlenné estéről estére a közel kétezer néző előtt.

Montevedrói
varázslat
az Erkelben

New York, London és Milánó után végre itthon is bemutatásra került A víg özvegy balettváltozata. A siker nem volt meglepő, hiszen már világszerte bizonyított a népszerű produkció. Lehár főbbemlékező zenéje még sehol sem okozott csalódást, a Magyar Nemzeti Balett társulatának tagjai pedig ebben a darabban is megmutatták, mennyire jók a karakterábrázolásban.

A klasszikus elemekre épülő alkotás műfaja vígbalett, melynek koreográfusát, Ronald Hyndot nagy örömmel töltötte el, hogy Lehár Ferenc hazájában alkothat. A szöveggönyt Sir Robert Helpmann ötlete alapján dolgozta át, melyben jelentős szerepet kapott Hynd saját attitűdjéből fakadó humora is.

SHOKO NAKAMURA | Fotó: Nagy Attila

teljesen más, egyedi, mert kifejezetten ezekre a táncosokra készült. Nagyszerű művészekkel találkoztam az Operaházban, kiválóak a magyar díszletfestők, szobrászok, jelmezkészítők”

A főszerepet, az özvegy Glavari Hannát a kazah primabalerina, Aliya Tanykpayeva, Kozmér Alexandra és a Magyar Nemzeti Balett idén szerződötött japán származású csillaga, Shoko Nakamura alakította, gróf Danilo Danilovics szerepében pedig Cserta Józsefet, Apáti Bencét és Jurij Kekalót láthatta a közönség.

Lehár Ferenc dallamait az Opera zenekara játszotta Silló István és Szennai Kálmán vezényletével. ○

ALIYA TANYKPAYEVA | Fotó: Herman Péter

Peter Docherty díszlet- és jelmeztervei igazán hangulatossá varázsolták az előadást. A feladatáról a következőképpen mesélt: „Érzelmileg kell kötődni ahhoz a munkához, amit csinálok, és hirtelen rádöbbsentem, hogy ez tulajdonképpen ugyanaz a történet, mint amit Dürrenmatt fantasztikus drámájában, *Az öreg hölgy látogatásában* is megírt. A víg özvegy csodálatos színházi alapanyag, a szereplők érzelmi hullámváza a zenében köszön vissza, és valami igazán újat közvetít. A budapesti előadás abból a produkcióból indul ki, amit húsz éve készítettem, de mégis

KOZMÉR ALEXANDRA, APÁTI BENECÉ | Fotó: Csibi Szilvia

Sze r szán

Selmeczi

Örvendéses eseménynek, egy új magyar opera ősbemutatójának lehetett szem- és fültanúja a Magyar Állami Operaház közönsége január 19-én. „Ne féljünk a kortárs zenétől!” – biztattak minket Selmeczi György *Spiritisták* (*Spiritisti*) című kétfelvonásosának alkotói. A történetben ráadásul van egy csavar is.

○ PATAKI ADORJÁN, PASZTIRCSÁK POLINA | Fotó: Csibi Szilvia

○ SÁNDOR ÁRPÁD | Fotó: Csibi Szilvia

Visszatekintő

Az ítések javarészt az összes szölistát nagyszerűnek tartották, de többen kiemelték az egyetlen női szerepet játszó Pasztircsák Polinát: „A fiatal énekesnő a pompás színpadi megfelelésen túl megsejtetett valamit a spiritiszta szeánsz egyik ki nem mondott céljából is, az egyetlen női hős alakjában sikerült bemutatni az emberiség összes asszonyát” – (zéta, *momus.hu*). A zenei irányítás pedig kivétel nélkül mindenki tetszését elnyerte: „Novák Eszter rendezése látványos, nagylelkű, Zeke Edit díszletei és jelmezei művészien szépek, nem szólva a zenei irányításról, az egyik legnagyobb magyar karmester, Kovács János áll a pulpituson, láthatóan élvez a muzsikát, mindent meg is tesz a megszerettetéséért” – írta Várkonyi Tibor a *nepszava.hu*-n. ○

A szerző ugyanis a szimbolista Alekszandr Blok *Komédiásdíja* alapján komplex, gazdag szövetű darabot alkotott. A 20. század eleji Oroszországban játszódó Spiritiszták izgalmasan vegyíti az orosz arisztokrácia világát az olasz commedia dell'arte figuráival – s teszi mindezt az opera nyelvén, azaz olaszul.

„A nő végtelen hatalma [...] és a tragédia feltartóztathatatlansága érdekelt. Mindez egy olyan operában, mely a titkok, a megfoghatatlan, az elérhetetlen világot idézi meg. [...] arra törekedtem, hogy elmossam a képzelet, a valóság és a színlelés közti határokat” – nyilatkozta alkotásáról maga a szerző. Ez az álomszerű világ pedig nagyszabású és látványos módon elevenedett meg: az árokban hatvan zenésszel, a színpadon több mint száz közreműködővel. A recenzensek ennek megfelelően elsősorban az előadás színpadi megvalósítását méltatták: „Novák Eszter rendezése erős vizualitással, humorral és az allúziók számának gyarapításával töltötte be hivatását. [...] Vizualitásában a háttér vetített mintáival, humorában pedig elsősorban a második felvonás »színház a színházban« jelenetével keltett tetszést Novák és kreatív csapata.” – (László Ferenc, *Magyar Narancs*)

○ PASZTIRCÁK POLINA, PATAKI ADORJÁN | Fotó: Csibi Szilvia

○ CSER KRISZTIÁN, KOVÁCS ISTVÁN | Fotó: Csibi Szilvia

Örökös boldogság

László Margit az éltető éneklésről

Húsz évvel ezelőtt választottak be az Operaház Örökös Tagjai közé, és március idusa után két nappal ünnepli születésnapját – rögtön két indok, hogy László Margitot múltidéző és jelenről szóló rövid beszélgetésre kérjük. 1953-ban csatlakozott a dalszínház társulatához; 1986-ban búcsúzott a közönségtől, de „hivatalos visszavonulása” után még a '90-es évek elején is fel-fellépett. *Pallós Tamás*

○ DON PASQUALE (1976) – OPERAHÁZ FOTÓARCHÍVUMA

– Méltatói szinte kivétel nélkül eleganciáját, kifinomultságát, makulátlan énektechnikáját emelik ki. Jól gondolom, hogy egyéniségéhez, hangjához a szelíd-tiszta „lírai szerepkör” kötődött leginkább?

– Nem mindig volt így. Sokáig a legkedvesebb szerepeim közé tartozott például a *Figaro házassága* Susannája, amelyet Lamberto Gardelli vezényletével tanultam be. Emlékeim szerint elég sikeres voltam benne, a rádióban talán meg is van a premier felvétele. De énekeltem a *Così fan tutte* Despinettáját, Britten *Koldusoperájában* Pollyt. Mindenki meglepődött, hogy ilyesmit is tudok.

– Ha már kortárs darabot említett, egy Messiaen-felvételét is őrzi a

rádióarchívum. A *Harawi az Andok vidékének indián kultúráját-énekeit idézi...*

– Témáját, hangulatát tekintve kicsit hasonlít Schumann *Asszony szerelem, asszony sorsához*. A *Harawi*, „a szerelem és a halál énekei” egy közel egyórás dalciklus, lényegében egy nő élete a születéstől az elmúlásig. A szövegben még kecsua indián „jellegű” szófordulatok is előfordulnak. Nehéz darab, kényes hangeffektusokkal, mélységekkel, technikailag itt aztán mindent tudnia kell az előadónak.

– Csak egy pillanatra térjünk ki Verdire, nevezetesen Gildára. A *Rigolettóban* fellépett Cappuccillivel, Taddeivel, Herleával, a Budapesten 1963-ban bemutatkozó Pavarottal...

– A *sevillai borbélyban* Rosina és a Rigoletto Gildája voltak az első szerepeim az Operaházban. Ezeket már korábban is énekeltem – még hozzá a *Szöktetés a szerájból* Konstanzáját követően – egy kis magán-operatársulatban, ahol szert tettem némi színpadi rutinra. Gilda viszonylag sokáig elkísért, de minden szerepnél van egy határ, amíg azt jó érzéssel, illúziót keltően lehet alakítani. Egy idő után leadtam, mert úgy éreztem, hogy már nem nekem való.

– A zene szeretetét otthonról hozta?

– Kolozsváron születtem, muzikális családban. A szüleim szép hangúak voltak, mindketten zongoráztak, apám rendszeresen énekelt és orgonált a Szent Mihály-templomban. Otthon „négykezes letétben” ismertem meg

Beethoven szimfóniáit, az öcsémmel Schubert-, Schumann-, Brahms-dalokat kaptuk altatónak. Mi rendeltük, hogy mit énekeljenek nekünk.

– Gyermekkorában rövid ideig Ausztriában éltek.

– 1944 karácsonyán indultunk el otthonról. Menekültként egy faluba, a ciszterci apátságáról híres Wilheringbe kerültünk. Kezdetben meglehetősen nyomorban éltünk, a lovak mellett aludtunk. Az apátságnak nagy gazdasága volt kertészettel, pincészettel, homokbányával, asztalosműhellyel. A család férfi tagjai itt kaptak munkát. Apám rögtön mondta, hogy ő orgonál és énekel is, szívesen besegítene a templomban. Én pedig csatlakoztam hozzá. Rengeteget énekeltem a kórusban, alt szólamban, és néha szólóban is. Sok Mozart-mű is szerepelt a templomi repertoárban. A zenén keresztül fogadott be minket a falu, ahonnan '47-ben költöztünk vissza Magyarországra.

– Hosszú pályafutása során, aztán később a tanításban is fontos szerepet játszott Mozart. Mondják, hogy Mozart „karbantart”.

– Megtanulja általa az ember, hogyan bánjon a hangjával. Mozartot nem lehet csak úgy beleordítani a világba.

Bizonyos kereteket szab, ezáltal belékényszerít abba, hogy elsajátítsuk a kulturált éneklésmódot. Az én pályafutásomnak is volt egy szakasza, amikor problémáim adódtak, változott a fizikumom, és bizonyos dolgok nem úgy mentek, ahogy szerettem volna. A mai napig hálás vagyok Sipos Jenőnek, a kiváló énektanárnak, aki átsegített ezen a krízisen. Ő beszélt rá a tanításra. De ebben nem voltam olyan sikeres, mint reméltem. Abból a másik ragyogó-csillogó világból nem tudtam átállni a tanításra, ami alapvetően szolgálatot jelent.

– A varázsfuvola Paminája szinte védjegyévé vált. Olvastam, hogy a szombathelyi Iseumnál rendezett előadásoknak nemcsak állandó közreműködője, hanem „motorja” is volt.

– Az élet úgy hozta, hogy nagyon sokszor alakítottam Paminát. A hangkarakteremhez illett, nem dicsekvésből mondom, de igazán jól ment. Szombathelyen közel húsz éven át énekeltem, 1963-tól majd’ minden nyáron. Előfordult, hogy „díszleteztem” is. A főpróbák örületes forráságban zajlottak, de a bemutató előtt olyan vihar tört ki, hogy be kellett költöznünk a Művelődési és Sportházba. Mindenki rohant, és kivette a részét a

hurcolkodásból... Gyönyörű előadások születtek.

– Kiváló oratóriuménekesként számon tartják.

– A Deák téri evangélikus templomban kezdtem az oratóriuméneklést, amelyet Budapest hangversenytermeiben is folytattam. A Deák téren akkoriban indultak el a nagyszerű Bach-sorozatok. Virágh Endre karnagy meghívására hosszú éveken át rendszeresen felléptem a pesti Belvárosi plébániatemplomban, volt, hogy szinte minden vasárnap. Haragudott is szegény férjem, hogy megint nem vagyok otthon, mindig rohanok valahova. De hát nagyon szívesen csináltam.

– Visszatekintve mit köszönhet a hivatásának?

– Mindent. Az éneklés boldoggá teszi az embert. Ha nincsenek technikai gondjaink, akkor szárnyalhatunk. A helyes légzés pedig még az egészséget is fönntartja. A mai napig éneklek, a helyi templomi kórusba is bekéredzkedtem. Idén húsvétkor például César Franck *Panis Angelicus*-át fogom előadni. Még van egy kis hangom. Ezen én is meglepődtem. És úgy érzem, hogy tisztelnek, ami végtelenül meghiúsít. Aktív vagyok, zajlik körülöttem az élet. ○

Mint a mesében

Kevesen tudják az elsősorban prózai színésznőként ismert Majsai-Nyilas Tündéről, a Vígszínház művésznőjéről, hogy a színészmesterség mellett komoly táncos múlttal is rendelkezik. Ma is szívesen néz balettet az Operaházban és az Erkel Színházban gyermekeivel, időről időre pedig maga is megcsillogtathatja tánctudását a Vígszínház előadásában.

Várhegyi András

Fotó: Almási J. Csaba

– Kezdjük az elején: négy évig járt a Magyar Állami Balettintézetbe. Kinek a hatására kezdett el balettozni?

– Egy rádiós felhívásban hallottuk meg, hogy felvételt hirdetnek a Balettintézetbe, és mivel szerettem mozogni – korábban szertornáztam, ami miatt nagyon hajlékony voltam –, adta magát az ötlet, hogy meg kéne próbálni. Nagy presztízs volt bekerülni, és egyáltalán nem gondoltuk, hogy ez a csoda valóban megtörténhet velem, hiszen rengeteg ember tolongott ott, ezeröttszáz emberből vettek fel negyvenet. Végül sikerült bekerülnöm, és ezzel egy álom vált valóra.

– Embert próbáló hely a balettiskola. Meg kellett küzdenie a bent maradásért?

– A művészvilág már egy tízéves számára is tud kegyetlen lenni. Egyszer-kétszer előfordult, hogy betegebbnek mondtam magam a valóságosnál, de ezt ritkán hitték el, mivel a tanárim mindig résen voltak. Emellett persze rengeteg szeretetet kaptam tőlük, ami kellett is, hiszen nagy kihívás és komoly változás volt egyedül elkezdeni egy életet a fővárosban. Négy évet töltöttem el ebben az intézményben, amely a gyerekkorom metaforája lett. Egy romantikus helyen, a Gellért-hegy oldalába épített

sziklakastélyban laktunk. Aki a Gellért téren jár, ma is láthatja azt a kör alakú tornyot, amelyben az egyik első szobám volt. Mint a mesében.

– Mi vetett véget a mesének?

– Elég hamar rájöttem, hogy alkatilag nem erre születtem. Ahhoz, hogy helyt álljak, háromszor annyit kellett dolgoznom, mint a társaimnak. Tudtam, hogy nem lesz belőlem balerina. De akik bekerültünk oda, mindenáron végig akartuk csinálni. A színház egy mágikus közeg, nem véletlen, hogy azóta is itt vagyok a színpadon: megfertőződtem.

– Kikkel tanult együtt?

– Az osztálytársam volt Marozsán Erika, aki később szintén váltott, Bacsó Éva, Radványi Attila és sokan, akik az Operaházban táncoltak vagy táncolnak a mai napig, mint Hommer Csaba vagy Szigeti Gábor. Később Popova Aleszja is bekapcsolódott a mi évfolyamunkba.

– Ezután 1988-ban három évre Moszkvába költöztek, ahol folytatta a tánctanulást.

– Az élet hozta ezt a lehetőséget, nem a szakmai hiúságom. A szüleim révén kerültem ki, édesapámat külföldre delegálták, ahová az egész család elkísérte. Gondoltuk, ha már úgyis a tánc fővárosában vagyok, ki kéne ezt használni. Így aztán tettem egy felvételt a Bolsojba, de ott azzal küldtek el, hogy fogynom kéne. Mondanom se kell, vasággal együtt nem voltam negyven kiló. Mégis, teljesen más alkatú lányok voltak ott, a bolsojos balerinák tényleg rizsen és vízen éltek.

– Aztán a balettet felváltotta az orosz néptánc.

– Ott voltunk Moszkvában, és észbe jutott apukámnak, hogy mi lenne, ha elmennék bemutatkozni Igor Mojszejev iskolájába. Így is történt. Kértünk egy időpontot, elmentünk és maga Mojszejev fogadott az irodájában, aki nagyon megörült, hogy magyar vagyok, kezet fogott velem, és már állhattam is a rúdhoz. Végül felvetek, és itt nagyon sokat tanultam. Mojszejev azt kísérletezte ki, hogyan lehet az autentikus néptáncból új, fogyasztható, populáris művészeti ágat kreálni, lényegében a show-táncot. Fergetes előadásai voltak, látványosak és technikailag rendkívül nehezek.

– Itt is érezte, hogy nem a táncolás lesz az út?

– Nem, ezután még itthon próbálkoztam magyar néptáncgyűttesben, később pedig orosz néptáncot is tanítottam, de végül a Szinművészetin folytattam tovább a tanulást.

– Emlékeken kívül tárgyakat is őriz?

– Félretettem egyszer egy fekete balettcipőt, amely nemrégiben újra előkerült, ugyanis *A dzsungel könyvében* felmerült, hogy Bagiraként – aki itt egy kiöregedett primadonna – felhasználjam, hiszen a párduc is olyan kecses, mint egy balett-táncos. De végül soknak ítéltük, így továbbra is otthon őrzöm.

– Egy még távolabbi világ tánckultúráját is lehetősége volt élőben megtapasztalni.

– Amikor a Fidzsi-szigeteken éltünk a családommal, megismerhettem a meke elnevezésű nemzeti táncukat. Fidzsi-ben nincs páros tánc, hanem harci és csoportos táncokkal lehet találkozni, egészen különleges mozdulatokkal. A fiúk pandánusz- és pálmalevélből készült legyezővel táncolnak, amely harci fegyvert imitál. Magam is táncoltam legyezős táncokat, és hoztam is haza legyezőt, még fűszoknyát is, úgyhogy tulajdonképpen össze tudnék hozni egy ilyen előadást.

– Mire tanította meg a tánc?

– Egyrészt arra, hogy mindenért keményen meg kell dolgozni, az önsanyargatás minden eredmény feltétele. Másrészt fegyelemre és alázatra is megtanított. Rengeteget kell tenni a sikerért, de akár egy adott mozdulatért, a pillanatért is.

– A *lovakat lelövik, ugye?* című előadásban újra tánccipőbe bújtott, hasonlóan az egyszemélyes előadáshoz, amelyben mozdula-

tokkal tudja elmondani azt, amire a szavak nem elegendők.

– Igen, ezt próbáltam elérni a *Csokonai Lili*-előadással, amelyért sok elismerést kaptam. Amellett, hogy komoly szellemi munka, fizikailag is nagyon megterhelő, mozgáskoordinációt és erős karokat igényel. Egy rokkant nőről szól, aki kerekesszékekben éli az életét. Ebben a székekben játszom az előadást, csinállok benne egy hátra bógnit, illetve szerepel benne egy tangóbetét, és brazil táncot is belecsempésztünk Budai Lászlóval.

– Ma milyen érzésekkel ül be az Operaházban egy balettelőadásra?

– Legutóbb *A diótörőt* néztük meg a gyerekekkel, és végig az volt bennem, mennyire fantasztikus, ami a színpadon zajlik. Mégsincs bennem hiány vagy csalódottság, mivel egy adott ponton túl nem volt számomra dilemma, hogy táncos vagy színész legyek. Éreztem, hogy az az út nincs előttem.

– Tavaly újra megnyílt az Erkel Színház. Ide is kötik emlékek?

– Hogyne, pont meséltem a gyerekeknek, amikor megnéztük itt a *Háry Jánost*, hogy a diótörőt egykor még én is táncoltam ezen a színpadon. Voltam az öt kislányban meg a hét kislányban, később pedig Marika szerepét is megkaptam. Ma is emlékszem, mennyire büszkék voltunk a becsavart frizuránkra és azokra a gyönyörű ruhákra, amikben lehettünk.

– Izgalmas bravúrral készültek az Operaházban: operettet, Lehár Ferenc *Víg özvegyét* állította színpadra a Magyar Nemzeti Balett.

– Úgy gondolom, szüksége van a műfajnak az újszerű megoldásokra. Érdekel, milyen új utakat talál magának a klasszikus balett, úgyhogy erre a vállalkozásra nagyon kíváncsi vagyok. ○

PORT.hu

Válassz élményt!

HUNGARIAN STATE OPERA

2013
I4

március
április
május

ERKEL
SZÍNHÁZ
THEATRE

OPERA

március 20., 22., 25., 27., 29., április 2., 4.	Jenůfa <i>Leoš Janáček</i>
március 21., 23., április 25., május 10., 11., 13., 16., 18., 20., 24.	Tosca <i>Giacomo Puccini</i>
március 22., április 5., május 10.	Dalszínház utcai dalestek
március 23., 30., április 27.	Pomádé király új ruhája <i>Ránki György</i>
március 26., 28., 30., április 1., 3., 5.	A bolygó hollandi <i>Richard Wagner</i>
április 6., május 4.	„Musica e parole” kamarazenei koncert
április 6.	Ybl200 Díszhangverseny
április 7., 28.	A Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarának – az Opera együttesének hangversenye
április 8., 11., 13., 24., 26., 27., május 4.	Figaro házassága <i>Wolfgang Amadeus Mozart</i>
április 9., 10., 12., 13., 15., 20.	Rómeó és Júlia <i>Szergej Prokofjev–Seregi László</i>
április 14.	In Memoriam Fischer Annie
április 18., 21.	Parsifal <i>Richard Wagner</i>
április 17., 19.	Máté-passió <i>J. S. Bach–F. Mendelssohn</i>
április 30., május 17.	Összművész-sorozat
május 2., 3., 4., 8., 11., 14., 15., 17., 18., 21., 23.	TRÓJAI JÁTÉKOK – A SZILFID <i>B. Downes–R. North; H. S. von Lovenskjöld–M. Gielgud</i>
május 22., 25., 28., 31.	Strauss150 – AZ ÁRNYÉK NÉLKÜLI ASSZONY <i>Richard Strauss</i>
május 27., 30.	Strauss150 – Arabella <i>Richard Strauss</i>
május 29.	Strauss150 – Salome <i>Richard Strauss</i>

ERKEL

március 20., 22., 26., 27., 29., április 2., 3.	MODERN + 1 <i>Petite Mort; Hat tánc; Etűdök</i> <i>W. A. Mozart–J. Kylián; W. A. Mozart–J. Kylián; C. Czerny–K. Ruisader–H. Lander</i>
március 23., 30., április 10., 13., 16., 19.	PARÁZSFUVOLÁCSKA <i>Wolfgang Amadeus Mozart</i>
április 5., 6.	Pas de quatre'14
április 7.	TáncTrend'14 – alternative
április 11., 12., 13., 15., 17., május 3., 4., 6., 8.	A VARÁZSFUVOLA <i>Wolfgang Amadeus Mozart</i>
április 16.	World Voice Day – A hang világnapja
április 22., 23., 24., 25., 26., 27.	Primavera'14
április 30., május 2., 4., 7., 9., 11.	A trubadúr <i>Giuseppe Verdi</i>
május 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 22.	A SZÍNIGAZGATÓ <i>Wolfgang Amadeus Mozart</i> MARIO ÉS A VARÁZSLÓ <i>Vajda János</i>

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

Wolfgang Amadeus Mozart – Lackfi János

Parázsuvolácska

A varázsfuvola gyermekek számára átdolgozott változata

Bemutató ▶ Erkel Színház, 2014. március 30., 11:00

További előadások | 2014. április 10., 13., 16., 19.

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA